

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

XXXIX. évfolyam

2018/1

A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA,
valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rendezésében:

XIV. MAGYAR KARVEZETŐ KONFERENCIA

2018. március 24.

Zeneakadémia Kupolaterem

Téma: A nemzeti romantika

Témavezető: Dr. Mindszenty Zsuzsánna

- 9.30 Regisztráció
- 10.00-10.15 Köszöntő, ünnepi beszéd
- 10.15-10.40 **dr.Szabó Balázs, zenetörténész**
A romantika zenei polihisztora, Egressy Béni
- 10.45-11.10 **Dr.Németh Csaba, helytörténész**
"Erkel képi ábrázolásai - ikonográfia"
- 11.15-11.45 **Dr.Windhager Ákos, művelődéstörténész**
„Mihalovich Ödön – Szerző és igazgató”
- 12.00-12.20 Minikoncert – Kiskoncert
Három Mihalovich Ödön dal
Kun Ágnes Anna előadásában
zongorán közreműködik: Dallos Erika
- 12.20-14.00 Ebédszünet
- 14.00-14.25 **Dombóvári János – Sátoraljaújhely**
"Formai, hangnemi, ritmikai jellegzetességek Lavotta hegedűduóiban"
- 14.30-14.55 **dr.Fazekas Ágnes**
"Tied vagyok, tied hazám..." - A XIX. századi kismesterek nyomában
- 15.00-15.25 **Sziklavári Károly zenetörténész**
"Nemzeti hagyomány és mítoszi távlatok Erkel-Egressy Bánk bánjában"
- 16.00-16.20 Zárókoncert
Fővárosi Énekar
Erkel Ferenc: Bátori Mária - nyitókórus (szöveg: Egressy Béni)
Arany János-Bartalus István-Harrach József: A toronyban (szöveg: Petőfi S.)
Sztojanovits Jenő: Rege a csodaszarvasról - részletek (szöveg: Arany János)
- Közreműködik: Besenyei Éva, Burkus Boglárka (ének),
Szabó Ferenc János (zongora)
vezényel: Krasznai Gáspár

A
MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI

SZERKESZTI:
MÁRKUSNÉ NATTER-NÁD KLÁRA

XXXIX. évfolyam – 2018/1
március

TARTALOM

Ünnepi éveink – <i>Ittész Mihály</i>	4
„Örvendjen az egész világ” a Kodály Társaság hangversenye Pécssett – <i>Márky Gabriella</i>	6
Kórushangverseny Pécssett a Kodály Zoltán Gimnáziumban – <i>Törtely Zsuzsa</i>	9
Kodály Zoltánra emlékeztek a Felvidéken – <i>Köteles György</i>	11
Kodály nyomában a Felvidéken – <i>Márky Gabriella</i>	13
Megemlékezés és Kodály-díj Kecskeméten – <i>I.M.</i>	18
Mérleg a zenei nevelésről – <i>Jámbor Zsolt</i>	18
December 16 – Könyvbemutató	22
Márkusné Natter-Nád Klára: Kodály Zoltán ábrázolások a képzőművészetben – <i>Richly Zsolt</i>	22
Ittészné Kövendi Kata: Kodály Zoltán nyomában Budapesten – <i>Fehér Anikó</i>	25
Közös éneklés Varga Imre Kodály szobránál a Várnegyedben – <i>Csikai Ildikó</i>	27
Kodály Zoltánra emlékezve Nagykőrösön – <i>Hartyányi Mária Pirooska</i>	28
Kodály találkozó Diósdon – <i>Benkő Judit</i>	32
Személyes emléksorok Póczonyi Máriáról – <i>Szőnyi Erzsébet</i>	34
A név kötelez – Kettős évforduló – <i>B. Horváth Andrea</i>	36
KÖNYVBEMUTATÓ	
Hogy is kezdődött – Szokolay Sándor – <i>Somorjai Paula</i>	40
Dr. Brückner Huba: Egyenes úton – Bárdos Lajos élete – <i>Tardy László</i> – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	42
A Concerto Budapest magyar estjéről – <i>Köteles György</i>	46
Mindenki énekel – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	48
Zenés ötletek – <i>Szesztay Zsuzsa</i>	52

A címodalt Borsos Miklós alkotásával **Szántó Tibor** tervezte

A kiadványt Dobó Nándor tervezte

Kiadja a **Magyar Kodály Társaság**

Felelős kiadó: a **Magyar Kodály Társaság elnöke**

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: László és Társa Bt.

Felelős vezető: László András

Kiadványunk támogatói

Kodály Zoltán
Varga Imre alkotása

*a Várnegyedben az Európa ligetben lévő műről
a fotót Richly Zsolt készítette 2017. december 17-én*

Ünnepi éveink

2017 és 2018 kiemelt dátumok a Magyar Kodály Társaság életében. Míg 2017 jelentősége, eseményeinek gazdagsága természetesen messze túlnőtt a Társaság bármily széles keretein is, addig 2018 sajtát, mondhatni családi ünnepünk éve. 2017 – Mesterünk születésének 135. és halálának 50. évfordulója – az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett *Kodály év*, s az UNESCO is a világszerte megemlékezésre méltó évfordulók sorába emelte. Igaz, – részben talán kényszerűség okozta bölcs döntéssel és a 2018-as évre áthúzódó programsorozatokkal – még valójában nem ért véget az emlékév tartalmi része december 31-ével.

Ha csak a magunk háza táján nézünk is körül a programok örvendetes bőségéről adhatunk számot. A mennyiségi mutatók másik fontos eleme azok számát jelölheti, akik részt vettek és részt vesznek programjainkon, akár közreműködőként, akár hallgatóként, nézőként, legyenek bár a Társaság tagjai vagy „külső” érdeklődők. Statisztikai kimutatás nélkül is biztos állíthatjuk, hogy sok százan vállaltak és vállalnak még tevékeny részt a megemlékezések, hangversenyek, előadások, nemes versengések programjában és szereztek, szereznek örömet közönségüknek. Öszintén reméljük, hogy a mennyiség mellett a minőséggel is méltók voltunk névadónk szellemi-zenei örökségéhez.

Számunkra a Kodály év 2017. február 8-án kezdődött a Zeneakadémia nagytermében megrendezett *Jeles napok – Karácsonytól karácsonyig Kodály Zoltán kórusműveivel* című nagyszabású és magas színvonalú hangversennyel. Emlékezetes volt a Kodály Zoltán síremlékénél tartott országos jelentőségű *megemlékezés március 6-án*, melyet a Nemzeti Emlékezet Bizottságával közösen hirdettünk meg. Április 27-28-án a MTA-BTK Zenetudományi Intézettel közös rendezvényünk volt a *Kodály konferencia*, melyen mind a zenetudományi, mind a pedagógiai témakörben több előadó képviselte Társaságunkat.

Az őszi évad hozta meg az események igazi pezsgését, olykor bizony torlódását. Mindent most nem is tudunk számba venni. Jelen voltunk szeptemberben a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen tartott *konferencián és a nagyszombati emléktábla avatáson*. Részünk volt az október 10-én a Zeneakadémián a KÓTA főszervezésében megtartott „*Isten áldd meg a magyart*” című történelmi Kodály hangversenyben. Kezdeményezésünkre valósult meg a Zeneművészeti Egyetem és Színház és Filmművészeti Egyetem hallgatóinak közreműködésével november 2-án az *Arany-Kodály balladaest*, mely a Solti Teremben hangzott el először. 2018 januárjától nagyszerű utazó programként gazdagítja vidéki tagcsoportjaink életét. Kecskemét, Nyíregyháza, Szeged után március 19-én a veszprémi régió, nevezetesen Zirc ad helyet a műsornak, s várják a soproniak is. Ők decemberben, Veszprém és Zirc novemberben volt

részese a *Kodály Vonósnégyes* ifjúsági és felnőtt közönségnek szánt hangversenyének.

December 16-án rendhagyó módon emlékeztünk meg Kodály Zoltán születési évfordulójáról, hiszen első alkalom volt, hogy saját kiadványokat mutathattunk be. Márkusné Natter-Nád Klára, lapunk főszerkesztője munkáját dicséri a *Kodály Zoltán ábrázolások a képzőművészetben* című kis album. A Kodály archívummal együttműködésben jelentettük meg Ittzésné Kövendi Kata „útikalauzát”: *Kodály Zoltán nyomában Budapesten* címmel, magyar és angol nyelven.

Szeged két, Kodály világi műveiből, illetve zsolnáraiból tartott összkari kórushangversenye már a MKT 40 éves évfordulójának tiszteletére is szerveződött. Pécs decemberben szintén énekkari esttel, majd januárban népdalos „Kodály maraton”-nal ünnepelte a kettős évfordulót. Márciusban pedig külön alkalmat szentel 40. évfordulónknak. Kecskemét január 29-én ifjúsági és felnőtt énekkarok összefogásával valósította meg a *Jeles napok* évet körbejáró programját.

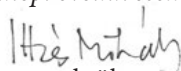
Március 6-án ismét elmegyünk a Farkasréti temetőbe, majd meghallgathatjuk a budapesti Szent Teréz templomban a jótékony célú *Missa brevis* előadást.

Április gazdag programot ígér: Nyíregyháza, legrégebbi és legnépesebb tagcsoportunk 14-én emlékezik meg a Társaság 40 évéről, majd a *Kodály iskolák és kórusok* részére meghirdetett egyik regionális találkozó gazdája lesz 27-én. Az észak-dunántúliak Győrött április 20-án, a dél-dunántúliak Kaposváron április 21-én találkoznak. Reméljük, hogy a tervezett további két találkozót is meg tudjuk valósítani a naptári év folyamán, Kecskeméten illetve Szolnokon.

Végül, de nem utolsó sorban két ok miatt is fontos a május 12-ére tervezett esemény a budapesti Szent Imre Gimnázium dísztermében. Egyrészt ünnepi alkalomnak, a *negyvenedik évforduló hangversennyel egybekötött központi megemlékezésének szánjuk, másrészt tisztújító közgyűlést* kell tartanunk. Új ciklusra – új tervek, új feladatok megvalósítására – kell új elnökséget választanunk. Ezért különösen fontos, hogy tagtársaink minél nagyobb létszámban vegyenek részt e fontos eseményen.

Kivételesen gazdag és színes, már megvalósult és előttünk álló programokról számolhattunk be Mindez nem valósulhatna meg, ha az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alap, a Nemzeti Együttműködési Alap és a Magyar Művészeti Akadémia támogatása nem lenne segítségünkre működésünk és programjaink anyagi támogatásával. Köszönet érte!

Tagtársainknak további emlékezetes élményeket kívánok, akár szereplőként, akár a közönség soraiban vesznek részt ünnepi éveink eseményein!

elnök

„Örvendjen az egész világ”

*A Magyar Kodály Társaság
Ünnepi Hangversenye Pécssett*

Kodály Zoltán születésének 135. évfordulója alkalmából

2017. december 9-én a Pécs-Kertvárosi Református templomot zsúfolásig megtöltő közönség először Kodály Zoltán ritkán megszólaltatott genfi zsoltaárfeldolgozásából hallhatott kettőt: a 124. és a 33. genfi zsoltaárt. A kétszólamú biciniumokat a pécsi **Kodály Zoltán Gimnázium Vokál Együttese** énekelte. A két mű stílusosan fogta közre Nagy Zoltán lelkész úr meghitt adventi gondolatait, melyet *Kertész Attilának*, a Magyar Kodály Társaság elnökségi tagjának, a Pécs-Baranyai Tagcsoport elnökének Kodály Zoltánra emlékező ünnepi beszéde követett. Közben idézte Fodor András versét:

„Lebiccenő ezüst feje
melyről a bók, a gáncs lepattan.
még fénylik ránk az alkonyatban. Gúzsba kötött szavunk mögött
Szikár a teste, mint a pajzs, dalunkat védi: zengjen, éljen!”

majd így folytatta: Kodály ma is szól hozzánk. A magyar lélekből fakadó kodályi hang egyetemessé vált, bárhol megszólal nemcsak gyönyörködtet, de épít, fölemel, üzeneteket, mégpedig korszerű üzeneteket közvetít. Az emberben gondolkodik, a test, a lélek, a szellem egységében. Hisz az embert formáló igényes, minőségi kultúrában, melynek közvetítését az itt fellépő szereplők, énekesek is vállalták.

Felidézett egy 72 évvel ezelőtti eseményt is – melyre a pécsiek nagyon büszkék –, nevezetesen Kodály világhírűvé vált zenepedagógiai programjának első nyilvános meghirdetését Pécssett 1945 őszén.

A megemlékezést Fodor András gondolatai zárták keretbe:

„Hát áradj ránk forró zene,
taníts az emberség dalára!
Őrködj szikáran ősz zenész,
barátodért is pártot állva.
S maradj velünk, hogy általad
szeresse még e nép a sorsát;
hogy nem veszett el, megmaradt
a dalban élő Magyarország.”

A hangverseny következő fellépője a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium **Bartók Béla Leánykara** a 150. genfi zsoltaárral emlékezett a reformáció 500. évfordulójára, majd a Hány János c. daljátékból az Intermezzo énekari változatát adták elő *Kertész Attila* Liszt-díjas karnagy vezényletével és *Körtesi András* zongorakíséretével. A mű 1957-es pécsi bemutatója – dr. Vargha Károly pécsi főiskolai tanár szövegével – Kodály jelenlétében tomboló sikert aratott.

A nagyszalontai kötet számára a Kisfaludy Társaság felkérésére zenésített meg verseket Kodály, így köztük az 1916-ban lejegyzett névnapki köszöntőt is, melyből nevezetes kórusmű született *Köszöntő* vagy *Nagyszalontai köszöntő* címmel. A *Köszöntőt* az 59 éve működő híres együttes, a **Pécsi Kamarakórus** énekelte *Tillai Aurél* Kossuth-díjas, Érdemes Művész vezényletével. Ezután két nagy formátumú mű következett: az *Öregek* Weöres Sándor versére és a ritkán hallható – Petőfi versére komponált –, meggyőző erővel előadott drámai, aktuális gondolatokat közvetítő alkotás: *A székelyekhez*.

Ez utóbbi műhöz tematikájában jól illeszkedett *Körtési András* zongorajátéka, aki az Op.11. sorozatból a *Székelynóta* és a *Székely keserves* c. darabokat szólaltatta meg.

A fiatal, egy éve működő, de már emlékezetes sikereket magukénak mondható **Vocapella Énekegyüttes** *Novák-Szabó Livia* vezetésével Kodály *Ave Mariája* után örömmelre a karácsonyváros hangulatát idézte a *Jelenti magát Jézus* és a *Karácsonyi pásztortánc* c. leánykari művekkel, *Rákosi Eszter* piccolo-játékával. A *Chi vuol veder* olasz madrigállal Kodály *Emma* asszonynak kedveskedett házassági évfordulójuk alkalmából, míg a *Vocapella* műsorát záró *Chi d' amor sente* madrigált a világhírű karmester, *Toscanini* egyik lányának esküvőjére írta nászajándékként.

A kitűnő komlói vegyeskar, a *Pedagógus Kórus dr. Szabó Szabolcs* KÓTA-és *Artisjus*-díjas karnagy vezetésével magas színvonalú, igényes műsorral emlékezett Kodály Zoltánra. Először a Weöres Sándor versére írt *Norvég leányok* szólalt meg, majd a *Magyar nemzet*. A *Petőfi* versére írt művet a *Pécsi Bőrgyár Dalárdájának* ajánlotta a *Mester* 1947-ben.

A hagyományok értékeit megtartó mű a kóruskezelés mesteri példája, mondanivalója ma is üzenetet hordoz. A **Komlói Pedagógus Kórus** az 1961-ben komponált, Kodály utolsó éveinek talán legmegrendítőbb vegyeskari művével, Sík Sándor Te Deumával zárta műsorát.

A sok sikert megért „testvérkórusok”, a pécsi **Scola Cantorum Sopiaensis** és a **Szekszárdi Madrigálkórus** Kodály Zoltán legjelentősebb genfi zsoltárfeldolgozásával, az 50. zsoltárral kezdte műsorát. A másik mű is a ritkán hallható, nagy formátumú kompozíciók sorába tartozik. A Mester 1942-ben, a Kolozsvári Tanítóképző Vegyeskara számára írta (Gazdag Erzszi versére) Balassi Bálint elfelejtett éneke c. alkotását. A régies ízű, végig Balassi-strófákba szedett szöveg égetően időszerű problémákat feszeget. Végző kicsengése a bartóki dilemma: „Csak ne volnék véred, könnyen felednék, elmennék messzire. De jaj, hová fussak, hogy soha ne jussak vissza hazám földjére.” A két nagyszerű együtttest vezetőjük, *dr. Jobbágy Valér* Liszt-díjas karnagy vezényelte.

Egy református templomban megrendezett koncert nem is fejeződhetett volna be másként, mint a 114. genfi zsoltár előadásával, melyet az összkar énekelt *Kertész Attila* vezényletével – orgonán közreműködött: *Szöke Szilvia*. Az emelkedett ívű, a kodályi vokális életmű keresztmetszetét méltón tükröző emlékhangverseny legmeghatóbb pillanatait mégis az „igazi összkar” megszólalása jelentette, amikor a kórusok és a közönség *Tillai Aurél* vezetésével együtt énekelte Kodály Esti dalát. A koncertet a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A fotókat Fekete Balázs készítette.

Márky Gabriella

Kórushangverseny Pécsett a Kodály Zoltán Gimnáziumban

Kodály Zoltán születésének 135. és halálának 50. évfordulóján a Pécs-Baranyai Kórus- és Zenekari Szövetség, a Magyar Kodály Társaság és a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium szervezésében nagyszabású hangversenyt rendeztek december 1-jén a gimnázium aulájában.

A koncerten gazdag repertoárt vonultattak föl a föllépő kórusok, mindezt fűszerezve prózai és szóló betétekkel. Személyes és élményekkel teli gondolatait osztotta meg beköszöntőjében a Kodály Gimnázium igazgatónője *Béres Andrásné*, aki maga is az intézmény ének-zene tagozatos diákja volt, így nem csoda, ha mély emberi-érzelmi kapcsolata van a zenéhez, nemcsak a hangversenyeken, hanem a „munkás” hétköznapiakon is.

Illyés Gyula: Bevezetés egy Kodály-hangversenyhez című versét *Szászi János* műsorközlő, a Pécsi Rádió egykori munkatársa mondta el gyönyörű, érces hangján. A koncerten elsőként a legkisebbek, a pécsi Testvérvárosok terei Általános Iskola Kicsinyek Kórusa állt a közönség elé *dr. Szécsényi Lászlóné* karnagy vezetésével. A Kis emberek dalai-ból a Tarka kutya és az Azt mondják... kezdetűt énekelték, majd a Jézus és a gyermek (zongorán közreműködött Taschnerné Sértő Ágnes), a Nincsen apám..., valamint a Házam előtt egy almafa című Kodály-művek megszólaltatása szép, egységes hangzással, csengő, tiszta hangokkal az egész hangverseny alapélményét adták meg.

Egy éve alakult a Mathias Rex Kamarakórus, amely máris szép sikereket könyvelhetett el e röpke idő alatt. *Kunváriné Okos Ilona* karnagy egykori „Mátyásos” tanítványaiból és jelenlegi diákokból álló csapata

FOTÓ: ROMVÁRY FERENC

igényes műsort állított össze. A 150. genfi zsoldár, az Ave Maria, a Kodály-köszöntő (Halmos László műve Csorba Győző versére) és az Egyetem begyetem műsorra tűzésével kifejező, kimunkált, szépen összecsiszolt előadásukkal méltán érdemelték ki a közönség elismerését.

Ezt követően *Pál Réka* másod éves, magánének szakos egyetemi hallgató három népdalt (Árva madár, Gerencséri utca, Félre tőlem) énekelt stílusosan, meggyőzően, *Körtesi András* zongorakíséretével. E művek a Magyar népdalok énekhangra zongorakísérettel című kötetben jelentek meg. Az első tíz népdalhoz Bartók, a második tízhez pedig Kodály írt zongorakíséretet. E kiadvány is reprezentálja az utókornak Bartók és Kodály barátságát.

A hangversenynek helyet adó gimnázium kórusa, a Bartók Leánykar következett *Kertész Attila* Liszt-díjas karnagy irányításával. Az Intermezzo Pécs számára készült énekkari változatát dr. Vargha Károly versére fölszabadult, energikus előadásban hallottuk *Körtesi András* zongoraművész kíséretével. A Semmit ne bánkódjál című Kodály-mű ezúttal is kifejezően, drámaian csendült föl. Az énekkar zárószámaként a *Vejnemőjnen* muzsikál (a Kalevala 44. éneke) példás előadásához *Körtesi András* zongorakísérete egyenrangú társként jelent meg *Kertész Attila* szuggesztív irányításával.

Az Ének Szent István királyhoz című megrendítő, drámai művet a pécsi Református Kollégium Vegyeskara *Pap Tamás* karnaggal az élen mutatta be. A kórusvezető ezután *Balázs József*: Kodály Zoltán szobra című versét mondta el. Az Esti dal kristálytisztán, átélten szólalt meg a „Refisek” előadásában. Hangulatváltásként *Kuti Ágnes* énekművész tolmácsolásában a Mónár Anna című ballada hangzott el *Pap Ágoston* zongora kíséretével. A drámai erejű mű megrendítő átéléssel szólt.

Kuti Ágnes ezen az emlékkoncerten karnagyként is bemutatkozott. A Szent Mór Iskolaközpont Kamaraének Csoportja élen három Kodály-opuszt dirigált. A Horatii Carmen, a Pange Lingva és az Adventi ének művészen kimunkált, érzékeny előadásban hangzott el. Ezután Csorba Győző Kodály című versét *Bakonyi Márton*, a Ciszterci rend Nagy Lajos Gimnáziumának tanulója előadásában hallgattuk meg.

A hangverseny zárásaként a Nagy Lajos Gimnázium Laudate Kórusa lépett a közönség elé. Három eltérő karakterű mű, a Karácsonyi pástortánc, a Kodály-tanítvány Halmos Sándor: Hogyha az Úr... és a Jövel Szentlélek Úristen című művek szuggesztíven, arányos szólamokkal, igényesen csendültek föl a fiatal karnagy, *Havasi Gábor* vezényletével, amely méltóképpen koronázta meg a nagy gondal összeállított, Kodály Zoltánra emlékező hangversenyt.

Törtely Zsuzsa

Kodály Zoltánra emlékeztek a Felvidéken

Kodály Zoltán születésének 135., illetve halálának 50. évfordulója alkalmából rendezett konferenciát a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának Pedagógusképző Intézete „A Felvidék szerepe Kodály Zoltán életművében” címmel, 2017. szeptember 20–21-én. Az eseményről Tóth Klára beszámolója (*Felvidék – ma. Az első szlovákiai magyar hírportál*, 2017. 22.) alapján adhatunk összefoglalást.

A konferencia első napjának programsorozatát *gimesi menyasszonybúcsúztató* énekekkel nyitotta meg Timoransky Sanela, a Gimesi Alapiskola kilencedikes tanulója. *Szekeres László* dékánhelyettes köszöntője után először a Magyarországról érkezett szakemberek tartották meg előadásukat.

Tari Lujza népzenekutató a zeneszerző műveiben feldolgozott felvidéki folklór-adatok áttekintésére építette előadását. *Ittzés Mihály*, a Magyar Kodály Társaság elnöke arról beszélt, miképpen motiválta a Mester tervszerű (ám az első világháború miatt félbemaradt) felvidéki gyűjtéseit is a népdalokban megjelenő világ, az ember, a maga konkrét élethelyzetében, történelmi környezetével. *Ordasi Péter* karnagy a *Meghalok, meghalok* két különböző kodályi feldolgozását és az eltérések hátterét elemezte. *Erdélyi-Molnár Klára* Kodály szlovák dallam-gyűjtését tekintette át.

Hraschek Katalin tanár Kodály felvidéki gyűjtésű népdalokat, népszokásokat feldolgozó gyermekkori műveit tárgyalta. *Sapszon Ferenc* karnagy, tanár előadásában a Kodály Zoltán élet- és művészet-eszményeiben fellelhető hármasságokat mutatta ki. *Ittzésné Kövendi Kata* énekes és angoltanár, megjelenés előtt álló, *Kodály nyomában Budapesten* című könyvét ismertette, melyben a zeneszerző életének 24 budapesti helyszínét mutatja be.

Felvidéki előadók következtek: *Csehi Ágota* pedagógus, zongoratanár előadásában Kodály zongoradarabjainak pedagógiai jelentőségére irányította a figyelmet. *Eva Langsteinová* pedagógus (nevéhez több zenei tankönyv kötődik) Kodály Zoltán zenepedagógiai eszmerendszerének aktualitását hangsúlyozta a ma (érzelmi nevelést elhanyagoló) iskolájában. *Józsa Mónika* (a nyitrai egyetem oktatója és kórusának vezetője) két felvidéki város, Galánta és Nagyszombat, Kodály életében, munkásságában betöltött szerepéről szólt, és arról az adósságról, melyet Nagyszombat városa épp a konferencia napjaiban törleszt, amikor szeptember 21-én a Zene Házában emléktáblát avat a zeneszerző tiszteletére.

A konferenciát követő emlékhangverseny műsorán Kodály népdalfeldolgozásai szerepeltek „Zoboraljától Székelyföldig”, *Rajk Judit* és *Klézli János* – ének, *Madarász Éva* – zongora előadásában (Budapest, Kecskemét),

illetve *Józsa Mónika* vezényletével, aki a nyitrai egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának tanáraiból és diákjaiból álló kórusával a *Fölszállott a páva* című kórusművet, valamint a *Bicinia Hungarica* néhány tételét szólaltatta meg.

A konferenciához a Külgazdasági és Külügy Minisztérium felkérésére készült, Kodály Zoltán életét és munkásságát bemutató tablókiallítás csatlakozott (ezt november 14-én a budapesti Zeneakadémia koncertközönsége is megtekinthette), melyet *Ittész Mihály* állított össze, a grafikai tervezés *Zalatnai Pál* munkáját dicséri. A konferencia a Bethlen Gábor Alapítvány, a hangverseny a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával jött létre.

A rendezvénysorozat másnapi eseményeire Nagyszombat városában került sor. A gazdag programban szerepelt a Kodály-emlékhelyek felkeresése, amelyet a Zene Háza falán elhelyezett kétnyelvű Kodály-emléktábla avatása követett.

A Zene Házának épülete magyar történelmi emlékhely (a Bocskai-felkelés idején a szent-koronát menekítették ide), ugyanakkor Kodály nagyszombati diákéveire is emlékeztet, hiszen hajdani diáktársa és későbbi zeneszerző pályatársa, Mikuláš Schneider-Trnavský lakóháza volt (az utca is a szlovák mester nevét viseli), ma pedig zenei rendezvények és kiállítások otthona. A Kodály-emléktábla *Józsa Mónika* kezdeményezésére, kulturális és politikai intézmények és szervezetek közös erőfeszítéseként (Szlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága, Magyar Kodály Társaság, Csemadok, a Nagyszombat megyei önkormányzat „Magyar Közösség Pártja” frakciója) valósult meg és a kapualjban nyert elhelyezést, felavatása Nagyszombat Megye Önkormányzata elnökének védnöksége alatt és további intézmények, szervezetek (a nagyszombati Nyugat-Szlovákiai Múzeum, Nagyszombat városa és a Mikuláš Schneider-Trnavský Társaság) közreműködésével történt. Az emléktáblát *Tibor Mikuš* és *Berényi József*, Nagyszombat megye elnöke és alelnöke leplezték le.

Ebből az alkalomból a Zene Házában Kodály Zoltán és Mikuláš-Schneider-Trnavský életútját és munkásságát bemutató kiállítás nyílt a Galántai Honismereti Múzeum anyagából, a megnyitón Kodály Zoltán munkásságát mások mellett egykori tanítványa, *Ladislav Burlas* zene-tudós, pedagógus méltatta.

A kétnapos rendezvénysorozat a nagyszombati egyetem Marianum-termében tartott emlékhangversennyel zárult. Közreműködői: *Rajk*

Judit és Klézli János (ének), valamint *Madarász Éva* (zongora), a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézete művésztanárai, a galántai Kodály String Trio (tagjai: *Imrich Farkaš* – hegedű, *Emil Hasala* – brácsa, *Erik Hasala* – nagybőgő), a komáromi Marianum Egyházi Is-kolaközpont Schola Mariana Nagykórusa *Orsovics Yvette* vezényletével, a nagyszombati Cantica Znova Vegyeskar *Gabriel Kalapoš* vezényletével, valamint a galántai Kodály Zoltán Daloskör *Józsa Mónika* vezényletével.

Tóth Klára, az esemény helyi recenzense hozzáfűzi: ezen a helyszínen, a Marianum-teremben hangzott el először Kodály *d-moll nyitánya* 1898-ban, és az épület falai talán azóta sem hallottak Kodály-zenét. Elmondhatjuk tehát, történelmi jelentőségű mindaz, ami 2017. szeptemberi napjaiban Nyitrán, azután Nagyszombatban, a Mikuláš Schneidera-Trnavského 5. számú ház kapualjában, kiállítóterében és az egyetem nagytermében végbement.

Köteles György

Kodály nyomában a Felvidéken

A Pécsi Kodály Zoltán Gimnázium Bartók Béla Leánykarának szlovákiai útja

A Kodály-év második felében a pécsi Bartók Béla Leánykar nagyszerű lehetőséget kapott a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, mert koncertezhetett Szlovákia városaiban, falvaiban és a lányok egyúttal megismerhették azt a vidéket, ahol Kodály Zoltán diákoskodott, majd népdalokat gyűjtött.

Az első állomás **Révkomárom** volt. *Stubendek István* a Szent András templom főzeneigazgatója, a kiváló Concordia Vegyeskar karnagya volt a „házigazda”, a másfél napos Kodály Fesztivál szervezője, Stubendek László polgármester pedig a védnöke. A Harmonia Sacra Danubiana Egyházművészeti Fesztivál a „Kodály nyomában 2017” c. rendezvényesorozat keretén belül valósult meg.

A diákok végig járták a város nagyon érdekes „Európa Központját”, Jókai Mór szülővárosában tisztelegtek az író szobra előtt és kilátogattak a Duna partra. A koncert a szépségében és méreteiben is impozáns Szent András templomban került megrendezésre és két szlovákiai magyar kórus közreműködésével. A mise előtt a Leánykar világi témájú műveket (Egyetem, begyetem, Vajnemőjnen muzsikál, Intermezzo kórus változata) énekelt a szép számú közönség előtt *Kertész Attila* vezényletével,

Körtési András zongoraművész közreműködésével. A mise zenei alapját Kodály Zoltán Magyar miséje adta, melyhez Stubendek István – a nagy-szerű akusztikájú templom adottságait kihasználva – különleges sztereo hangzást alakított ki. A komáromi Schola Mariana Nagyok Kórusa Orsovics Yvette vezetésével, a komáromi Concordia Kórus Stubendek István vezetésével és a Bartók Leánykar a karzatról és a templom két szélső hajójából – meghatározott koreográfia alapján váltakozó énekléssel – adta elő a misét Nagy István orgonaművész közreműködésével. A pécsiek a misébe beépítve még Kodály 150. genfi zsoltárát, az Ave Mariát és a nagy formátumú Semmit ne bánkódjál Krisztus szent serege c. műveket énekelték. A mise végén Kodály örökbecsű műve, az Esti dal szólalt meg az összkar és Kertész Attila Liszt-díjas karnagy vezetésével. Az előadást követő baráti találkozó alkalmával Komárom polgármestere, *Stubendek László* köszöntötte a pécsi énekeseket.

Másnap a szép fekvésű Duna parti településre, **Dunamocsra** látogatott a Leánykar az ottani református egyházközség vendégeként. A rossz idő ellenére megtelt a templom, ahol az istentisztelet után 45 perces Kodály programot énekelt az együttes. A reformáció 500 éves jubileuma tiszteletére kevésbé ismert genfi zsoltárfeldolgozásokat is. Pál Réka magán-énekes egyetemi hallgató Kodály-dalokat, Körtési András zongoraművész az Op.11-es sorozatból a Székely nótát és a Székely keservest adta elő. A hálás közönség hosszan tartó vastappsal jutalmazta a koncert szereplőit.

Dunamocs után **Deáki** felé vette útját a csapat. Deáki ősi település, Szent István király uralkodásának idejében említik először, mint a pannonhalmi bencés apátságához tartozó területet. Az énekesek meglátogatták a község híres katolikus templomát, melynek alapja a román stílusú bazilika, a 13. századból való. A felkészült idegenvezető bemutatta az ősi freskó maradványokat és hosszan beszélt a feltételezeten itt készült Praykódeextről, mely első magyar nyelvemlékünket, a Halotti beszéd és Könyörgés-t is tartalmazza. A hely szellemiségétől elragadtatva spontán koncertet adott a Bartók Leánykar, mely összkarrá is alakult a székesfehérvári Kodály Iskola Kórusával.

Ezután **Alsószelibe** utazott az énekkar, ahol Kodály Zoltán születésének előestéjén Mátyusföld díszhangversennyel emlékezett a Mester 135. születési évfordulójára. A hangversenyre zsúfolásig megtelt az evangélikus templom. A székesfehérvári, a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium kórusai, valamint az alsószeli vegyeskar adott Kodály műveiből több,

mint egy óras koncertet. Az énekeseknek, de a hallgatóságnak is külön izgalmat jelentett a televízió segítségével történő együtt éneklés a sok-sok magyarországi kórusal egy megadott időben. Így szólalt meg több száz énekes hangján egyszerre a két Kodály által gyűjtött népdal: a „A juhásznak... és a Röpülj páva”.

Kodály középiskolás éveit a nagyszombati liceumban töltötte, másnap ide utazott a pécsi együttes. **Nagyszombaton** Kodály Zoltán nem rég felavatott bronz féldomborművét koszorúzták meg a magyarországi kórusok közül elsőként.

A délután már **Galántán** érte az énekeseket. A CSEMADOK Galántai Választmánya *Mézes Rudolf* titkár vezetésével születésnap-i koszorúzási ünnepséget szervezett az állomási emléktábla előtt (Kodályék valamikori lakása), valamint a városi parkban, a Kodály emlékmű előtt. A székesfehérvári, a pécsi Kodály Gimnázium diákjai és az érdeklődő közönség énekétől zengett a park, egymás után szólaltak meg

a Kodály által gyűjtött népdalok és tettek felemelővé a december 16-i megemlékezést.

Este **Felsőszeliben** zárult a kiemelkedő események sorával reprezentált Kodály emlékévé. A CSEMADOK, Galánta és az egész Mátyusföld összefogásából létrejött ünnepi hangversenyen a két diákkórus tizenöt Kodály művet szólaltatott meg *Feke Mariann* és *Kertész Attila* vezetésével, *Körtesi András* közreműködésével. *Kertész Attila*, a Magyar Kodály Társaság elnökségi tagja díszoklevelet vehetett át *Mézes Rudolf* titkártól: „Az egyetemes magyar kórusmozgalom fejlesztése, valamint a kodályi eszmék továbbadása érdekében kifejtett sikeres tevékenységéért”.

A felvidéki kirándulás utolsó napján, december 17-én **Zsigárdon** a református templom közönségének énekelt a Bartók Leánykar.

Este részese lehetett Galánta város hagyományos karácsonyi ünnepségének az impozáns városi színházteremben. A jól szerkesztett, meghatóan szép műsor a szereplők és a közönség közös éneklésével zárult, csak a pécsi lányok kezében fényt adó gyertyák világítottak a „Csendes éj” dallamai közben.

Véget ért egy programokkal, élményekkel teli utazás. A gimnazisták személyesen is megtapasztalhatták, hogy a felvidéki magyarság milyen tisztelettel és szeretettel őrzi és gondozza Kodály Zoltán emlékét.

A fotókat Körtesi András készítette.

Márky Gabriella

Megemlékezés és Kodály-díj Kecskeméten

December 15-én, a Kodály évforduló városi ünnepségén, a Psalmus Hungaricus emlékmű megkoszorúzása előtt, a Kodály Intézetben tartott megemlékezésen fontos bejelentést tett *Vigh Andrea*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora és *Szemereyné Pataki Klaudia* polgármester asszony.

2018-ban a Kodály Intézet, hajdani kolostorépületének nagyszabású felújítása és bővítése kezdődik. Ennek eredményeként diákszállóval és hangversenyteremmel bővül majd a 45 éve alapított zenepedagógiai intézmény.

Az ünnepségen testvérvárosi kórus, a *Galántai Kodály Zoltán Daloskör* működött közre *Józsa Mónika* vezetésével.

*

Kecskemét megyei jogú város önkormányzatának 2017. évi Kodály-díját két tagtársunk, *Jámbor Zsolt* és *Jámborné Márkus Emőke*, a Református Általános Iskola és Gimnázium énektanár-karvezetői vehették át több évtizedes kiemelkedő pedagógiai és kórusvezetői, munkájuk elismeréseként október 2-án, a Város Napja ünnepségen *Szemereyné Pataki Klaudia* polgármestertől.

Az előző két évben együttesek kapták a rangos városi kitüntetést. 2015-ben a *Kiss Katalin* karnagy vezetésével működő 25 éves *Ars Nova Énekegyüttes*, majd 2016-ban az 50 éves fennállását ünneplő *Kecskeméti Szimfonikus Zenekar*, melynek 2006 óta *Gerhát László*, a Kodály Iskola tanára a karnagya.

A kitüntetetteknek szívből gratulálunk, s további eredményes tevékenységet kívánunk!

Már hagyománnyá vált Kecskeméten, hogy a Kodály-díj az évi kitüntetettje tartja a megemlékező beszédet. A 2017. évi kitüntetettek képviselőjében *Jámbor Zsolt*, a MKT kecskeméti tagcsoportjának vezetője mondott ünnepi beszédet, melyet szerkesztett változatban közlünk

I.M.

Mérleg a zenei nevelésről *Kodály Zoltán születési évfordulóján*

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ünnep alkalom arra, hogy lelkünk-testünk kicsinosítsa magát. De mindig figyelmeztet arra, mi az, amit el kell kerülnünk, vagy mit kell észben tartanunk!

Amikor egy zenepedagógust ilyen megtisztelő módon felkérnek, hogy Kodály Zoltán születési évfordulója alkalmából itt szóljon, akkor elhiszi,

hogy tényleg fontos lehet a véleménye. Így azok nevében is szól, akik hasonló módon dolgoznak és aggódnak pedagógusi munkájuk pozitív hatásaiért.

Kodály Zoltán születésnapján mindenképpen beszélni kell arról, hogyan állunk most ezen a téren? Azt hiszem, Ő rövid időt engedne az ünneplésre, és utána rögtön adná a konkrét feladatokat.

A művészeti tárgyakat tanító nevelő igen nehéz helyzetben van ma. Óriási küzdelmet kell vívnia a környezetünkből bezúduló igénytelenséggel. S nagyon nehezen tudja megvédeni elveit, mert nem lehet vitakozni azokkal, akiknek csöppnyi ismeretük sincs ezen a téren. Egy kémia tanár már nem találkozik az üvegből és homokból aranyat készíteni akarók ellentáborával. Mi nap, mint nap átéljük ezt, már sokszor elfásulva.

Kodály ma is megdöbbenne a fiatalok többségének dalolásán. Most már – ha egyáltalán dalolnak! – nem a „Schneider Fáni” szól főiskolások, egyetemisták, s a még fiatalabbak torkán, hanem sokkal rosszabbak is. S közben látjuk az elmúlt évtizedek információrobbanását, amelyre az adott válaszok esetlenek, kényszeredettek. A gyerekek, de még a felnőtteknek is lehetetlen, feldolgozni ennyi új, legtöbbször lényegtelen információt s gondolatot. Az agyunk pedig nem képes evolúciójában együtt haladva reagálni az információrobbanás okozta különbségekre. Ezért reagál egyre többször tanulási nehézségekkel, magatartás zavarokkal, frusztrációval, depresszióval. Úgy változtattuk meg környezetünket, hogy mi magunk sem tudjuk követni, szinte tőlünk függetlenül működik.

Agykutatók tömege foglalkozik ezzel a nehéz kérdéssel. Meglepetésre, vagy inkább természetesen, a megoldáshoz vezető utat *a minél gazdagabb BELSŐ VILÁG megteremtésében látják*. Dr. Freund Tamás agykutató, az MTA alelnöke, a Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet igazgatója tudományos kutatásainak eredményeként hirdeti, hogy a művészeti és erkölcsi nevelés adhat jó lehetőséget a *belső világ* gazdagítására, és ez lehet a válasz a sok-sok lelki eredetű devianciára, és ez a legfontosabb lehetősége a kreatív gondolkodás fejlesztésének. Az élmény, az alkotás teszi, tenné ezt lehetővé.

Olyan érzésem van, mintha Kodály tudta volna ezt az egészet. Megérezte, felismerte, hogy a fejlődő személyiség szinte kiabál az élményekért. S nem mindegy mit adunk élménynek nevezve a gyermeknek. Nem mindegy, hogy milyen lesz ez a BELSŐ VILÁG. Kodályt szinte a prófétai előrelátás jellemezte: *„A zene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. S ahol az emberi megismerés határait érzük, ott a zene még túlmutat rajtuk, olyan világba, melyet megismerni nem, csak sejteni lehet.”*

A zenei nevelő feladata felismertetni, hogy mi a különbség extázis és katarzisz között, a giccs és a hitelesség között, a divat és a maradandó érték között. Ehhez és ezért az ének-zene órák lényege a lelket felemelő, élményt és jóérzést adó, biztonságos és szép éneklés lenne. Ahogy Fehér

Anikó írta: „Téli tüdőből, a bajokat beletemetve, hangosan kellene szárnyalnia a kamaszhangoknak, hogy jobban érezzék magukat. Aztán ezen élmények mentén szépen beszélhatnának a zenei magas kultúra birodalmába.”

Az aktív zenei tevékenységen keresztül megvalósuló személyiség-fejlesztés, az érzelmi és értelmi intelligencia harmonikus kialakítása a cél. Az egymás elfogadására, az örömteli együttműködésre ösztönző pedagógiai alapelveken nyugvó kreatív játékos módszerek fejlesztik a hosszú távú figyelem és koncentráció készséget.

Kevés óraszámom csodálatos dolgokat felmutatni: ez az igazi „bravúr”. Ehhez pedig magasan képzett és magasan elkötelezett tanárok kellene, akik nemcsak zeneileg, de emberileg is magas szinten állnak. De optimális óraszám esetén mennyivel hatékonyabban dolgozhatnának az ilyen „mester-tanárok” is!

„Egyrészt igaz – írja Kodály –, hogy fejlett karéneklés csak nagy mértékben szolidáris társadalomban lehetséges, másrészt kétségtelen, hogy a karéneklés fejleszti is a társadalmi szolidaritást.” Vagyis a végső cél a harmonikus társadalomban élő, harmonikus személyiség kialakítása.

De lehet-e ekkora szembeszél ellenére, hitelesen az igényesség felé terelni fiatalokat? Lehet-e még egyszer tömegesen, „Békéstarhosi módon”, elhivatott, szakmailag felkészült tanár generációt kinevelni? Meg tudjuk-e szólítani számunkra is megújuló formában a gyerekeket?

Higgyük el Kodály Zoltánnak, hogy mindegy ki az opera igazgatója, de sokkal fontosabb, hogy aki egy vidéki iskolában tanít, milyen elhivatottsággal, milyen műveltséggel teszi azt.

A zenepedagógusok presztízisének növekedését két úton érhetjük el:
– a magunk részéről: magas színvonalú szakmai-lelki felkészültség;
– a környezetünk részéről: a tantárgy fontosságának felismerése és elismertetése révén.

Vajon elegendő a szakmához, az elhivatottsághoz a mi óvónő-, tanító- és tanárképzésünk?

Be kell vallani: módszertani nehézségeink vannak, hiszen heti egy óras keretekre sokáig nem jött létre sikeres gyakorlat. S a módszertantanárok sem szereztek tapasztalatot az egyórás szűk keretek között.

Ha mégis teljes felkészültségű, tapasztalt módszertan tanár van, mert sok példa van erre is, vajon mennyi ideig lehet kapcsolatban a hallgatókkal? Leírták-e tapasztalataikat? Hozzá lehet-e ezekhez jutni? Mert e példaadó pedagógusok hatékony munkája kínálhatja a megoldást, ők korrigálhatják az elhivatottság esetleges hiányát. Ők azok, akik Kodályhoz hasonlóan újra elindíthatnak egy folyamatot.

(Közbevetőleg egy látletet személyes megfigyelés alapján. 30 éve készítek fel diákokat óvónő-, tanító- és tanárképzőbe. Higgyék el, egyre kevesebbet kell tudni a felvételin. Vagy legtöbbször kevesebbet kérnek, mint amit felvételi követelményként meghirdettek. Úgy gondolom, hogy ez a kifutásnál is jelenthet valamit.)

Régebben, az 1980-as évek második felében, több mint kétszáz ének-zenei iskola működött, ma alig pár tucat. Tényleg hihető lenne, hogy ma jobbak az orvosok, a mérnökök csak azért, mert kevesebb ének-zene órájuk volt? Ugye nagy butaság? Akkor miért történt? Miért nem szorgalmazzuk újra énekes iskolák alapítását? Lehet, hogy összefüggés van a magyar diákok nemzetközi megmérettetésen való gyengébb teljesítése és a zenei oktatás gyengülése között?

Gondolom, most sokan mosolyognak, vagy értetlenül hallgatják e mondatokat. Pont most mondja, amikor ilyen csodás fejlesztést jelentenek be Kecskeméten, a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet jövőjét illetőleg?

Igen, pont ezért!

Tapasztalatból tudom, hogy a Kodály Intézet a magyar tanári továbbképzés, a módszertani megújulás legfontosabb központja. Annak ellenére, hogy nyilván nem ez az elsődleges feladata. Sokat tesz a szakmaiságért, az elhivatottságért, s hírneve segítségével az itt továbbképzettek presztízse is növekszik. Tudom, a mostani fejlesztés még tovább erősíti a hazai ének-zenet oktatók lehetőségeit is. Óriási módszertani kísérleti munka folyik az Intézet tanárainak „műhelyben”, melynek személyesen is tanúja vagyok. Remélem, hamarosan közkinccsé válik. E sikernek kézzelfogható jele, hogy a Református Általános Iskolából épp az egyik kísérleti 6. osztály Vass Lajos gyermekoperáját adja elő a napokban Genfben.

Igen, az ilyen fejlesztés az egyik lehetséges válasz eddigi kérdéseimre.

Nagy öröm az is, amikor egy város, Kecskemét immár évtizede támogatja az ének-zene tanárok továbbképzéseit. Köszönet érte! Volt egy Kodály Örökség program is, amit jó lenne újra éleszteni!

Országos szinten az alsó tagozatban visszaállított heti két óra óriási eredmény, de tovább kellene vinni a felső tagozatra is. Sőt még tovább a középiskolákba. A *Mindennapos éneklés* csodás idea, csak találjuk meg hozzá a megfelelő formát!

További feladat, hogy az új módszerek, az elért eredmények, jussanak el még több tanárhoz, még több iskolába. Jussanak el a főiskolákra, egyetemekre!

Zenepedagógusként úgy gondolom, most ez a legfontosabb elvégzendő feladat.

Kodály Zoltánt én így ünnepelem. Az Ő öröksége ma is feladatokat ad.

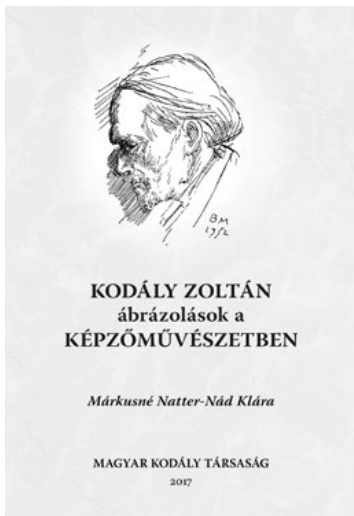
Annyit és annyira, amennyire számára fontos volt az ifjúság zenére és zenével való nevelése.

Ne legyintsünk, amikor a „Százéves terv” beszélgetéseinkben megjelenik, higgyünk benne, hogy lehetséges a megvalósítása!

Ezért mondhatom befejezésül, hogy FOLYTATÁSA KÖVETKEZIK...

Jámbor Zsolt

December 16.

Hagyományos program december 16-án Kodály Zoltán születésének napján, hogy ünnepi megemlékezést tartanak a Magyar Kodály Társaság szervezésében, Kodályné Péczely Sarolta vendéglátó szeretetében, a Kodály-köröndön.

Az Andrássy úti épületben az egykori lakóhely megőrizte eredeti hangulatát az értékes Múzeum és Archivum, igaz őrzőjévé vált a kodályi emlékeknek és kiegészült az „Előadóteremmel” ahol, koncertek, konferenciák, külföldi és magyar előadások erősítik az emlékezést, és gazdagítják újabb ismeretekkel, összefüggésekkel a zeneszerző életművének sokoldalú tevékenységét. 2017-ben a kettős jubileum alkalmával, kettős könyvbemutatóra került sor.

KODÁLY ZOLTÁN ábrázolások a KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

Összeállította és szerkesztette

Márkusné Natter-Nád Klára

A Magyar Kodály Társaság Kiadványa

Megjelent Kodály Zoltán születésének 135. évfordulója tiszteletére és a Magyar Kodály Társaság megalakulásának 40. évfordulója emlékére

A gyűjteményes „képeskönyv” 65 művész alkotását mutatja be. Szobrok, festmények, domborművek az egész ország területéről, és határon túlról.

Laudációt

Richly Zsolt Balázs Béla-díjas, Kiváló művész mondott.

A szerző: címek és rangok

Pedagógus-karnagy-zenei szakíró. A Magyar Kodály Társaság Hírei főszerkesztője, Artisjus-díjas, a Magyar kultúra lovagja, Csokonai Vitéz Mihály díj kitüntetettje.

Hogyan kerülök én a képbe?

1980-ban kezdődött munkakapcsolatunk, de ki és miért mutatott be minket egymásnak? Kodály Zoltán magyar népdalfeldolgozásából „Szvit” címmel az animációhoz Andor Ilona kórusával, a leánykarral

hangfelvétel készült a Hanglemezgyártónál. Szabó Helgának megtetszett a kisfilm, beajánlotta a tankönyvéhez és „összehozta” az együttműködést.

A „munka” Ének zene (szakosított tantervű általános iskola tankönyvei) 1-2 kék, 3-4 barna. Majd néhány év múlva: Liedersammlung 1-2 sárga, 3-4 piros, színű illusztráció.

A „munkaadó” Márkus Miklósné részéről: hozzáértés, rutin, kedves-ség, ugyanakkor erős akaratérvényesítés, amire emlékezem. Mindig tudta, hogy mit szeretne, a már összeválogatott ének/zene anyaghoz jól körülhatárolta az illusztrátor számára a feladatot. Sokféle és sok rajzot kért. Végül egy kis enciklopédia lett minden tankönyv.

Mindezt kedves emlékképpen meséltem el, egyben magyarázatot is adva arra, hogy „régii „együttműködésünk” és hasonló képzőművészeti ízlésünk okán állok most itt.

Itt és most akkor a könyvről:

... A könyv címe, a nyomdatermék illata, a Borsos Miklós címlap. A könyvben közreműködők: Dobó Nándor, Meszlény Anna.

A „Beköszöntőben” nagyrabecsült Szőnyi Erzsébet zeneszerző mindent elmondott már a könyvről. Az „Előszóban” a szerző leírja célját, a csoportosítás koncepcióját, munkamódszerét.

Minden kép alatt pontos és mindenre kiterjedő adatok, mert fontos tudnunk, hogy ezek a művek hol és kinek a tulajdonában vannak. A színes reprodukciók után az elmúlt 50 év Kodály ábrázolásainak alkotóit (betűrendes mutatóban) ismerteti röviden.

A fénykép és a képzőművészet: A fénykép bármilyen művészi, mégis csak a pillanat ellesése. Kodály a fonográffal, Kodályt köszöntik születésnapján, Kodály a gyerekek körében, stb.

A festett kép vagy a formázott plasztika más idővel, mondhatjuk az örökkévalósággal „játszik”. Minden képzőművészeti alkotás átírás, tömörítés, sűrítés, esszencia. Más a szerepe. Erőteret teremt maga körül. Nem azt mutatja csak, amit látunk, hanem azt is, amit tudunk, azt teszi láthatóvá. Véleménye van. Küldetése van.

A dombormű faramucisága. Furcsa a viszonyom a reliefhez. Valahogy a rajz és a plasztika között van. A vékony rétegen/lapon nehéz teret ábrázolni, (Brunellescinek sikerült), egy háromnegyed profilt nehéz a domborműbe belenyomni. Mégis hallatlanul nagy a szerepe ezeknek az emléktábláknak, Kodály ábrázolásoknak, mert általában a kint és bent határára közösségteremtő művek, amelyek oktatási intézmények csarnokaiban, iskolák udvarain, kis tereken maguk köré gyűjtik az ünnepelni vágyó embereket, mint most majd minket néhány perc múlva.

A művészek és Kodály személyisége.

Sajnos nem ismerhettem személyesen Kodály Zoltánt, és gyanítom, a művészek nagy része sem találkozott a Mesterrel szemtől szemben. Ezek a művek nem krokik, nem illusztrációk, de nem is szentképek. Kodály arcvonásaihoz hozzáadták Kodály zenéjét. Míg alkottak, hallot-

ták a zenét és belegyúrták a portrékba, az egészalakos figurákba. Érdekes megfigyelni, hogy a figura szinte kivétel nélkül lefelé néz, hiszen befelé és fölfelé figyel. Öltözéke általában sötét, mert Kodály színei a zenéjében bomlanak ki. Figurája karcsú, elegáns, törekénynek látszik és mégis érezzük, hogy szikársága szívósság és erő.

És most nézzük a műveket. (A képek vetítése)

A 65 munkából időhiány miatt tizenegyet választottam, lehetőleg a legszélsőségesebbeket. Egy-két művéssel kapcsolatban személyes élményem is van.

VARGA GYŐZŐ portréja realista tanulmány, de látszik rajta, hogy a művész szereti Kodályt. Egyszerű stúdiumnál több ez a vörös, ún. *röttlivel* készült krétarajz.

BATÓ JÓZSEF derűs festménye késő nagybányai modorban, talán a kubisták felé is tekintgetve készült. Kodály fiatal, útra készen, természetjáró fokossal a kezében. Ez a festmény lakk hanglemezbőrítón is megjelent.

SZALATNAY JÓZSEF képe, mint a könyvecskéből megtudjuk, több variációban is megjelent. Én a pasztellt szeretem legjobban. A filmoperatőr munkatársam nagy Kodály-rajongó, falán évtizedekig láttam ezt a plakátméretű portrét. Szalatnay „Szepi” a művész, nevelőapám kollégája volt az Akadémián.

SZERVATIUSZ JENŐ fafaragása nem csak technikája miatt érdekes. Itt a magashomlokú, nefelejcskék szemű Mester mitikus alakká növekedik. Érdekes, az idős Szervatiusz színezte azt a domborművét.

KÁNTOR LAJOS festménye nagyvonalú síkokból építkezik, a ruha-„lapokról” a fejre térve ezek a nagy foltok csökkennek és apró lemezekként modellálják a fejet. A monokróm színkezelés segíti, hogy a lényegre koncentráljunk.

LÉGRÁDI SÁNDOR Kodály portréja egészen más. Pillanatképként odavetett, mégis határozott portré, mely kis méretben, bélyegen is megállja a helyét. Az ecsetkezelése is figyelemreméltó.

VARGA IMRE szobra egyik kedvencem. Leírhatatlan az a hatás, amikor az ember a várfal tövében magányosan sétál és váratlanul szembe találja magát a csendben üldögélő Kodály Zoltánnal.

TOLCSVAY NAGY GÉZA *Story*: Szülővárosomban a művész az általános iskolában rajzra tanított. Az un. Festő teremben az éves kiállításokon kivált hatalmasra növelt zeneszerző portréival. A nagyhomlokú komponistákat a soproni festőhagyományoknak megfelelően, nagy méretben akvarellle festette. Ezen a fametszeten a kompozíció hasonló az említettekhez

KŐ PÁL Formailag érdekes, időtlen alakot formáz. A szobor élei, vonaljai, karikái erőt és kiegyensúlyozottságot, csendes heroizmust mutatnak. Középső érdekes formája hanglemezsre, körbe rendeződött kórusra emlékeztet.

PATAY LÁSZLÓ kompozíciója a kétszeres keretbe foglalással nagyon érdekes. Kép a képben montázs. Jól megdolgozott felületek, kevés szín. Kodály Zoltán éneklésen át megvalósuló országépítő munkáját illusztrálja.

BORSOS MIKLÓS Kodály Zoltán portréja expresszív és mégis higgadt. A karakter megragadását jól szemléltetné, ha felvonultatnánk a többi Borsos portrét is: Szabó Lőrincz, Egry József, Barcsay Jenő, Babits Mihály, Lyka Károly és önportréja mind a személyiséget megfogalmazó büszkők.

A felsorolt tekintélyes művészeknek a mestert ábrázoló képei és szobrai után, műfajt váltva, a magam, rajzfilmes eszközeivel tréfásan megfogalmazott „Kodály Tanár Úr” reflexiómat is szeretném bemutatni. A részlet Kodály Zoltán Hány János daljátékának animációs egészestés filmfeldolgozásából való.

Ez az *A bé cé dé* betétdal szándékosan a Márkusné Natter-Nád Klára által szerkesztett Ének-Zene tankönyvek stílusát idézte, és éppen most hétfőn mutatták be a Vigadó vetítőtermében a Hány digitálisan felújított változatát.

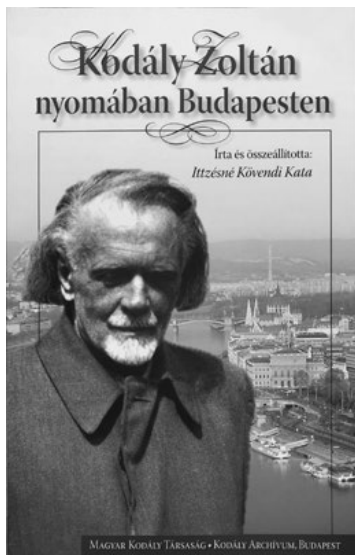
Richly Zsolt

Kodály Zoltán nyomában Budapesten

Írta és összeállította: Ittzésné Kövendi Kata

Felelős szerkesztő: Ittzés Mihály

Kiadja a Magyar Kodály Társaság és a Kodály Archivum, Budapest, 2017

Régóta érlelődött ez a munka. Megérte a sok idő, mára egy teljes, Kodály Zoltán életének és munkásságának budapesti helyszíneit érdekesen és pontosan bemutató könyv született. Hasznos a szakértők, azaz a Kodályt művészként és tudósként ismerők, de a turisták, a Budapestet mélyebben megismerni szándékozók számára is.

A kiadvány kézben tartható méreténél és a mellékelt térkép miatt méltó társa egy valóban megtehető sétának. A helyszínek pontos leírásán túl idézeteket találunk benne az épülethez ill. utcához kapcsolódó interjúkból, leírásokból. Mindezt életrajzi és kortörténeti adatok is kiegészítik.

Ki tudja pl., hogy a hírneves Eötvös kollégium eredetileg nem a Ménesi úton volt? Vagy a gyakran emlegetett Budapesti Tudományegyetem, amely Kodály első felsőfokú tanulmányainak színhelye volt, mely utcában található? Talán nem is gondolkodunk ezeken, ám most leírva megindul a fantáziánk: mennyit is változott fővárosunk!

A szerző nagy figyelmet fordít a pályatársak megemlézésére is. Ha „útközben” más zeneszerzőről, népzenekutatóról találhatunk megemlékezést, azt is bemutatja. Így ismerhetünk meg pl. több Lajtha emléket. De nem megy el a szerző más jelentős múzeum vagy történeti emlék, szobor vagy emléktábla mellett sem. Számos emléket, rövid történetet is közöl a mű, és olvashatunk a szerzőnek Kodály életének szemtanúival tett személyes találkozásairól is. A kötet végén egy rövid összefoglalót kapunk, majd néhány útvonaljavaslatot, amelyeket végig járva teljessé válhat tudásunk a helyszínekről.

Tartozik a könyvhöz egy útmutató is, egyik oldalán számozott térképpel, amelyen a könyvben található sorszámok alapján lehet kikeresni a pontos helyszínt. A másik oldalon pedig a helyszínekhez tartozó egyéb tudnivalókat találjuk: nyitvatartási idő, belépődíj, a megközelítés módja, hozzá tartozó zenei vagy egyéb részlet netes kikereshetősége stb.

Ittész Kata tanárom volt a híres Kodály iskolában. Azt, hogy a Zeneakadémiára kerültem hallgatónak, később óraadónak, részben neki köszönhetem. Nemcsak a szakmai tudás átadása miatt, hanem annak a széleslátókörűségnek, a világ iránti kíváncsiságnak a megmutatásával, amelyben részesülhettünk óráin. Abban az időben beszélt az angliai énekkultúráról, amikor útlevelet csak háromévente lehetett szerezni. Megmutatta, milyen fontos a jó és használható nyelvtudás, a zenében való jó tájékozódás. E könyvből ugyanazt érzem kiragyogni, amit az óráin: figyelni kell mindenre, mert mindenből tanulni lehet.

E könyv olvasását csak úgy érdemes elkezdni, ha bőven van rá időnk. Nehéz ugyanis letenni. Utána pedig sétára kell indulni, hiszen olyan izgalmas dolgokat fedezhetünk fel segítségével, amilyenekre nem is számítottunk korábban.

A könyv fotói színvonalukban méltóak a szöveges anyaghoz. Ezekért köszönet Szöllösi Mátyást, a nemrégiben felfedezett fiatal fotóművészt valamint Kende Lucát illeti. Jónéhány fotó származik különféle archívumokból, könyvtárakból ill. a korabeli sajtóból.

A könyvet tekinthetjük a jubileumi Kodály-év megkoronázásának. Azt mutatja meg ugyanis, hogyan lehet egy emléket méltó módon megőrizni: Kodály életének helyszíneit felkeresve, megérezve a séták ízét, a helyszínek hangulatát. Változnak az idők, változnak a szokások: Kodályra nemcsak műveivel és írásaival, de sokoldalú, sokszínű, rengeteg dologra figyelő életének, élettereinek megismerésével is méltón gondolhatunk. A kötet angol nyelven is megjelent, a szerző fordításában. Mindkét változatot támogatta az Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Ittzésné Kövendi Kata könyvéből sokan meríthetnek ötletet, a pontos lexikális adatok, tények megismerésén túl. Élvezetes, izgalmas bemutatója méltó időben, a születésnapon, 2017. december 16-án volt a teltházás Kodály Emlékmúzeumban.

Fehér Anikó

(A recenzió első megjelenése: ZeneSzó XXVII. 10. 2017)

Közös éneklés december 16-án a Várnegyedben

Kodály Zoltán születésének 135. évfordulójának tiszteletére a *Contrapunto Kamarakórus* a *Kodály Világa* támogatásával a Várnegyedben az Európa-ligetbe helyezett Kodály-szoborhoz (Varga Imre alkotása) szervezett találkozót december 16-án a déli harangszó idejére.

Jakobey Márton, a Contrapunto Kamarakórus karvezetőjének eredeti elképzelése az volt, hogy mindazokkal együtt, akik a felhívásra megjelennek, felzeng A magyarokhoz c. kánon a Mester születésnapján, anélkül, hogy bármilyen beszéd elhangozna, pusztán az együtt éneklés örömeivel emlékeznek, ünnepelnek.

Amikor *Sebestyénné Farkas Ilona*, aki az ötvenes években Kodály Zoltán tanítványa volt a Zeneakadémián, csatlakozott a Hunyadi Véndiák Kórusal a Kodály Világa hívására, a program egyre vonzóbbnak, gazdagabbnak ígérkezett. Már fél tizenkettő körül megjelentek az első együtt énekelni vágyók. *Sebestyén Márta* népdalénekes is csatlakozott a gyülekezőkhöz. A Kodály Világa baráti kör tagjai az ország különböző pontjairól érkeztek. Villányi Eszter karvezető például Szombathelyről utazott kora reggel Budapestre, hogy a csoporthoz szegődjön.

Nem volt különösebb irányítás, nem hangzott szónoklat, csak csendben gyűltek, gyűltek az érkezők, beszélgettek, örültek egymásnak, annak, hogy egyre többen vannak, és spontán szólamokba rendeződtek. A tér közepén elhelyezett emlékkönyvet a megemlékező gondolatok, a résztvevők kézjegyei egyre gazdagították, a Kodály-szobor környékén gyarapodtak a virágok.

Majd miután a környékbeli templomok harangjai elnémultak, először a szintén születésnapját ünneplő *Sebestyénné Farkas Ilona* vezényletével csendültek fel Kodály Zoltán Adventi ének és Köszöntő című művei, majd *Jakobey Márton* dirigálásával az eredetileg is tervezett Forr a világ kezdetű kánon énekelte el az egyre lelkesebb társaság. Az eső is elállt, még a felhők is félrehúzódtak, hogy fénybe borulhasson a liget egy lélekemelő pillanatra. És hiába ereszkedett le a karnagyok keze, hiába hallgatott el az erre az alkalomra összeállt kórus, senki sem mozdult, mintha még mindannyian várták volna a folytatást.

Lesz folytatás, mert a Contrapunto és a Kodály Világa hagyományt kívánnak teremteni. Kodály Zoltán születésnapjának évfordulója idején, illetve egy tavaszi szombati napon, remélhetően évről évre egyre többen csatlakoznak majd az együtt éneklő kezdeményezéshez, hogy ezeken az alkalmakon is minél többen érezzük az összetartozás örömét, hogy minél többen osztozzunk gondtalanul, oldódjunk fel Kodály Zoltán ideájában: „Az ének szebbé teszi az életet, az éneklők másokét is. Nem sokat ér, ha magunkban dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyik lehetünk. Akkor mondhatjuk majd csak igazán: Örvendjen az egész világ!”

Csikai Ildikó

Kodály Zoltánra emlékezve Nagykőrösön

Nagykőrös ebben az évben ünnepli várossá nyilvánításának 650. évfordulóját. Visszatekintve talán azért lehetünk legbüszkébbek elődeinkre, mert a templom és az iskola volt számukra a legfontosabb. Már 1557-ben elkezdődött a tanítás a Református Gimnáziumban Nagykőrösön. Az iskola életének legfényesebb időszaka 1851-60 között volt, amikor Arany János itt tanított akadémikus tanártársaival. Az 1839-ben megnyílt Református Tanítóképzőnek is igen fontos szerepe volt Nagykőrös, de az ország életében is.

1925-ben megalakult az Arany János Társaság, hogy méltóan emlékezzen a város Arany Jánosra. Az első tiszteletbeli tagok között ott találjuk Bartók Bélát és Kodály Zoltánt. 1938-ban a két iskola, a Református Egyház és a város meghívta Kodály Zoltánt, aki így nyilatkozott: „...rendkívül fáraszt, mégsem tudok nemet mondani nagybecsű meghívásnak.” Ezt az igent persze ki kellett érdemelni.

Márton Barna „énekevezér” (a sírján is így van) 1933-ban került Nagy-kőrösre a Váczy Ferenc vezette Tanítóképzőbe. Hamar beilleszkedett a nagyszerű tantestületbe és rövid idő alatt a tanítóképzőseiből remek férfitart nevelt. Kecskeméten ekkor már Vásárhelyi Zoltán hegedűművész, karnagy és M. Bodon Pál zeneiskola igazgató igazán nagyszerű zenei életet teremtett. Kecskemét közel van Nagykőröshöz, így Márton Barna fiaival már ott volt 1937. április 18-án Kecskeméten a Színházban, és Bartók: *Négy régi magyar népdalát és az Elmúlt időkből II. tételét* énekeltek. Bartók Béla felment a színpadra és úgy gratulált Márton Barnának és kórusának. Közös fénykép is készült, mely több Bartókról szóló könyvben megtalálható.

Két rádiószerelés után 1938. április 3-án szintén Kecskeméten az „Éneklő Alföld” Kodály-hangversenyén a *Karádi nótákkal* szerepeltek. Kodály is jelen volt. Biztosan éneklésükkel érték el, hogy Kodály Zoltán

Vikár Sándor Kodály Zoltán Vásárhelyi Zoltán

Bodoni Pál Bárdos Lajos Várkonyi Barna

elfogadta Nagykőrös meghívását. Így lett jeles dátum 1938. május 29. a város életében. A Gimnázium udvarán volt a hangverseny. Tizenhárom énekár szerepelt, köztük két kecskeméti is. A végén az összkart maga Kodály Zoltán vezényelte.

Zenei életünk kiválóságai eljöttek, hogy meghallgassák az „Éneklő Ifjúságot”. Itt volt Bárdos Lajos, Kerényi György, Vásárhelyi Zoltán, Vikár Sándor, M. Bodoni Pál, Tóth Aladár és felesége, Fischer Annie és Emma asszony, Kodály felesége.

Éneklő Ifjúság Nagykőrös 1938. május 29.

Csodálatos lehetett ez a hangverseny, mert hihetetlen, hogy milyen sok ember osztotta meg velem emlékeit az elmúlt sok-sok év alatt. Néhány éve meghatódva őrzöm Dr. Szépe György Széchenyi-díjas nyelvész, a MTA doktorának sorait. Nyolcvan évesen három nagy élményét idézi Nagykőrösről. Köztük a második: „A harmincas évek végén az „Énekelj magyar ifjúság” mozgalom kórustalálkozóján Kodály Zoltán ezer diákok vezényelt, amikor felzendült a korszak zenei identitását jelképező műve: „Forr a világ bús tengere, ó magyar...”. Ott voltam a nézők között, megfogott a dallam, a szöveg és az üzenet.”

Valószínűleg ekkor kérték fel Kodályt, hogy jövőre a Tanítóképző fennállásának 100 éves évfordulójára komponáljon az ünnephez illő kórusművet. Kodály 1938 júliusában a következő levelet írta Márton Barnának: „Általános fölmentést és elnézést kérek mulasztásomért. Betegségek, tennivalók... Ha élek, lesz egy olyan féle mű, mint a 150. G Zs /Genfi Zsoltár/, de alapja a »Semmit ne bánkódjál« Szkhárosi féle dicséret lesz. Ugyancsak ha élek, elmegyek az ünnep arra a napjára, s ha mozogok, elvezénylem.” (1) Így is történt. A diákok szinte hihetetlen, de három hét alatt megtanulták ezt az igen nehéz kórusművet. Márton Barnát mindig segítették zenész kollégái: Dobai Pál és Sonkoly István. Az ünnepség a templomban volt délelőtt és este. Mindkét alkalommal a szerző vezényelt. A dedikálás máig ott van a kottákban. Kodály olyan ajándékot adott a Tanítóképzőnek és Nagykőrösnek, melynél szebbet értékesebbet és méltóbbat el sem lehet képzelni. Váczy Ferenc igazgató nagyon szerette a zenét, és minden támogatást megadott Márton Barnának. Az egész tanári kar támogatta az énekkar munkáját.

Tolcsvai Nagy Géza volt ekkor az Intézet rajztanára. Az erdélyi származású fiatalember 1929–33 között végezte a Képzőművészeti Főiskolát. Végzettsége: Középiszkolai- és Tanítóképző Intézeti rajz, kézimunka, szépírási tanár. 1935-től Nagykőrösön tanított. 1939-ben már a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének tagja, később (1943) pedig a Magyar Grafikus Művészek Egyesületének választott tagja. Az 1938-39-es tanévben fametszet sorozata jelent meg. Illusztrációit több folyóirat: Magyar Iparművészet, Református Élet, Magyar Út, Láthatár közölte. Márton Barna kiadványait tusrajzaival díszítette. A két művésztanár nagyon jó barátságban volt.

Tolcsvai a 100 éves évfordulóra az Intézet egykori nevezetes tanárainak fényképe alapján remek portrékat készített. Sajnos ezek a képek az Intézet egész irattárával együtt a II. világháború végén elpusztultak. Kodályról is készített fametszeteket, amelyek képeslapokon jelentek meg. Több lehetett, de csak kettő maradt az „utókorra”.

A Kodály ábrázolások a Képzőművészetben c. kiadvány közli az egyik fametszetet. Az arról készült levelezőlapokat Kodály Zoltán megkapta és 1941. dec. 19-i dátummal kelt levelében így reagált az elkészült fametszetekre: „Köszönet a gazdag küldeményért... Csak arra kérem

a rajzoló művészt, hogy az apostol szót vegye ki, hagyjuk azt a 2000 éve kinevezetteknek.” A levél másik oldalán Kodály Zoltánné írása: „... Még szebbek (együttal hasonlóbbak) lehetnének... a homlokot beborító mély redők – ráncok nélkül. Nem szükséges az éveket mesterségesen megelőzni.” (2) Végül Emma asszony több képeplapot is kért.

Tolcsvai Nagy Géza 1944. márc. 1-től újból bevonult katonának. A II. világháború után Sopronban, az Evangélikus, később Állami Tanítóképzőben és a hozzá tartozó gyakorló iskolában tanított. Az interneten egykori növendékei még 2017-ben is nagy szeretettel emlékeztek rá. Dicsérték tanítási módszerét, tudását, tehetségét. Az akkori Sopron egyik legkiválóbb festőjeként emlegették. Különösen nagyon jól kezelte a tehetséges fiatalokat. *Richly Zsolt* Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező, kiváló művész is szeretettel emlékezik Tolcsvaira, aki gyermekkorában Sopronban tanította.

A Hódmezővásárhelyen élő 80 éves *Holler László* festőművész máig úgy emlékezik rá, hogy mindent megtanított nekik, és mindent megtett, hogy kibontakozhassanak. Máig maga előtt látja a Tolcsvai által készített portré sorozat egyes képeit, különösen a Beethovenről és a Mendelssohnról készítetteteket. Szintén Hollertől tudjuk, hogy Tolcsvai nagyon szenvedett az akkori politikai rendszertől. Az 50-es években szerencsésen kijuttatta a képeit Svájcba, 1956-ban népes családjával Svájcba emigrált. Szerencsére megmaradt két nagyméretű szép festménye, ezek a Nagykőrösi elszármazott családok tulajdonában vannak.

Márton Barna 1947 őszén meghalt, így Kodállyal megszaktad a munkakapcsolat. Az államosítás után pedig 1957-ben végleg megszüntették a Nagykőrösi Tanítóképzőt.

Kodály Zoltánt különös kapcsolat fűzte Arany Jánoshoz és költészetéhez. 1952-ben Gyulai Ágosttal közösen kiadták Arany János népdalgyűjteményét. Ebből egy példányt ajándékozott dedikálva a Nagykőrösi Arany János Múzeumnak.

1990 óta a Nagykőrösi Tanítóképző újra várja a fiatalokat. Itt is és a 65 éves Zeneiskolában, valamint a 461 éves Gimnáziumban a lelkes tanárok nagyon igyekeznek, hogy tovább adják Kodály Zoltán szellemiségét, örökérvényű tanításait.

Hartyányi Mária Piroska

Forrásjegyzék, irodalom:

A Nagykőrösi és Dunamelléki Református Tanítóképző-intézet Értesítője az 1937-38, 1938-39, 1939-40. iskolai évről. Szerkesztette: Váczy Ferenc. Nagykőrös.

HARGITA PÉTER: *Kodály Zoltán kapcsolata Nagykőrössel*. In.: Studia Caroliensia. 2003. 3-4. szám

SERI ANDRÁS: *A Nagykőrösi Tanítóképző története*. Arany János Társaság Évkönyve 1986-87.

1. 1938. jún./júl. 08. NAJMI 70.10.1.

2. 1941. dec. 19. NAJMI 70.10.4.1

Kodály találkozó Diósdon a Kodály év jegyében

*„Olyan kevesen vagyunk, hogy a műveletlenség luxusát
nem engedhetjük meg magunknak.” Kodály Zoltán*

A Diósdai Női Kar szervezésében az 5. Kodály Zoltán kórustalálkozót tartották 2017. december 16-án a Diósdai Római Katolikus templomban. Az adventi készülődés közepette, szombat délelőtt ünneplő ruhás énekesek és zeneszerető érdeklődő közönség töltötte meg a templomot.

A hangversenyen szerepeltek vendég kórusok: a Budapesti Szent Angéla Általános Iskola és Gimnázium Műhelykórusa, karnagy: *Sirákné Kemény Kinga*, a Kodály Zoltán Férfikar, karnagy: *Pálinkás Péter*, a Széchenyi Könyvtár Énekkara, karnagy: *Eckhardt Mária*. Valamint a vendéglátó Diósdai Női kar, karnagy: *Sirákné Kemény Kinga*. A koncerten közreműködött *Dr. Sirák Péter* orgonaművész.

A nagyszabású koncerten kizárólag Kodály művek hangoztak el női- kar, gyermekkórus, férfikar és vegyes kar tolmácsolásában. A Diósdai Női Kar immár 5. alkalommal szervezte meg a közel 200 énekest megmozgató, idén a helyszín által meghatározottan egyházi tárgyú- kórusműveit megszólaltató, tematikájában Kodály kórusművészetét széles spektrumban megismertető kórustalálkozót.

A koncert 150. Genfi zsoltárral kezdődött a Diósdai Női Kar előadásában, tisztelegve a Reformáció éve előtt. Az 5. Tantum ergót a Szent Angéla gyermekkórusal közösen adta elő a Női Kar tételenként váltva, Sirák Péter orgonakíséretével. Ritkán csendül fel koncerten az orgonakíséretes Ave Maria. A Női kar ezzel a lehetetfinom fiatalkori Kodály-művel zárta műsorát.

A Szent Angéla kórus gyermekhangjai igazán a Karácsonyi Pásztor-tánc előadásakor érvényesültek, Dömsödi Mihály furulyakíséretével. Az egyházi iskola gyermekkara az advent legjellegzetesebb énekével, a Harmatozzatok népének szép három szólamú feldolgozásával emlékeztetett a liturgikus időre Kodály születésnapján.

A Széchenyi Könyvtár vegyes kórusa kifinomult hangzással, igen szép zenei megoldásokkal tolmácsolta Kodály vegyes karra komponált genfi zsoltárjait. A 121. és a 114. zsoltár szavai, a fenséges kodályi hangzások és a grandiózus orgonakíséret, valamint az 1943-ban írt Adventi ének igazi ünnepi hangulatot varázsolt a Karácsonyra készülő hallgatóságunknak.

A koncertet a Kodály Zoltán Férfikar műsora zárta. Az erős férfihan- gok ihletett, magyarsággal fűtött előadásukkal, kiváltképp a Felszállott a páva és a Toborzó lenyűgözték a hallgatóságot.

Az elhangzott művek között Sirákné Kemény Kinga részleteket olvasott fel Kodály Zoltán írásaiból.

A Diósdai Női Kar ezzel a rendezvénnyel kapcsolódott a KÓTA által országosan meghirdetett Magyar Kórusok Napja felhívásához is.

A hangverseny végeztével a Diósdai Női Kar meglepetéssel várta a koncert közönségét. A templom előtt finom sült gesztenyét kínáltak, ami a hidegben nagyon jólesett mindenkinek. Nemcsak a szívünk, de a kezünk is felmelegedett azon a hideg, szeles téli napon.

Benkő Judit

Személyes emléksorok Pócsonyi Máriáról

Most, hogy elment közülünk, felrémlik emlékezetemben az a közel nyolc évtized, amikor ismertem, és sorsunk egymás mellett futott.

A Székesfővárosi Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban a katolikus vallásúak az *a/* osztályba, a vegyes vallásúak a *b/* osztályba kerültek. A hittanár által kijelölt magas osztályú lányok közül egy-egy azt a kitüntető feladatot kapta, hogy egy első osztály „kismamája” legyen, vagyis gondja legyen a kicsikre. Így kerültem, mint nagylány, nyolcadikos, ebbe a feladatkörbe. Ide járt Pócsonyi Mária, s kezdte meg gimnáziumi tanulmányait. Zenei tehetsége korán megmutatkozott, zongorázni tanult, lelkes, kitűnő karénekes volt, külön adományai voltak a társaival való kapcsolat tekintetében, ami később a kórusvezetésre is hatott.

Magam abban az időben már Viski Jánoshoz jártam zeneszerzésre a Zeneakadémiára. Miután tanárom érdeklődött aziránt, hogy fiatalokból miként lehet komoly zeneelmélet tanítással eredményt elérni, az akkori szilágyista növendékeim közül néhányval foglalkozott, igen eredményesen, például Pócsonyi Máriával. Tehát zeneelmélet tudásának alapjait ott kezdte elsajátítani, majd a Zeneakadémián a Középiszkolai Énektanárképzőben elmélyíteni.

Karvezetési szempontból feltétlenül figyelemre méltó teljesítménye volt, hogy 1948 tavaszán, mikor én éppen Párizsban tanultam, nélkülem – helyettem nyolcadikosként elvitte a szilágyista kórusomat a kecskeméti kórusversenyre, ahol kiemelkedő eredményt értek el. Erről tőlük Párizsban vettem híradást.

Miután elvégezte a Zeneakadémiát pályája Budapest I. kerületi Kosciusko Tádé utcai általános iskolában folytatódott. Ott olyan eredményeket ért el a tanításban, hogy nagy sikerrel előadták „A makrancos királylány” c. két felvonásos gyermekoperámat. Ezen az alkalmon Kodály tanár úr és Járdányi Pál is részt vett. A kórus szereplő szólistái közül az „udvarmestert” Vogel Mária alakította, (a mai napig is éneklő a szólamát) aki később a Magyar Rádió Ifjúsági Osztályának zenei adásait sokáig igen sikeresen vezette. Az említett előadás zenekarának tagjai (zeneiskolások) közül az egyik hegedűsük Vigassy Mihály volt, aki jelenleg a krisztinavárosi Havas Boldogasszony templom plébánosa. A zenekar hárfása m.v. Devescovi Erzsébet volt, aki később Járdányi Pál felesége lett.

Pócsonyi Mária tanítása idején alakult az iskola Ének-zene tagozata. Az énektanári munkát ifj. Sapszon Ferenc folytatta, (ott született meg benne a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola koncepciója). Mária a Szegedi Tanárképző Főiskola Ének-zene tanszakára kapta kinevezését. Néhány év múlva a budapesti Tanítóképző Intézetben folytatta munkáját, mint főiskolai docens onnan vonult nyugdíjba. E felsorolt tevékenységek

mellett állandó oktatója volt a Népművelési Intézet tanári-karvezetői továbbképzőjének, melyet Maróti Gyula vezetett és Perlstein Klára szervezett. Ugyanott tanított többek között Hartyányi Judit.

Tevékeny részt vállalt Pócsonyi Mária a katolikus egyházi zene területén, annak művelésében is. Mint szilágyista aktív, vezető tagja volt e sorok írója által vezetett iskolai egyházi énekkarnak, (gregorián zenét a Liber Usualis neumas kottájából énekelünk!) Később a Mátyás Templom Bárdos Lajos vezette kórusának volt saját egyházi énekkara Süllysápon, ahol vezényelt. És hosszú ideig évente egy alkalommal emlékműsén a krisztinavárosi templomban, orgonakísérettel mellett vezényelt, a Szilágyiban tanított elhunyt tanárok és növendékek tiszteletére rendezett szertartáson.

Egy szép tavaszi napon Pócsonyi Mária és Kempelen Tünde felkérésre lakásomon azzal az ötlettel, hogy meg kellene alakítani egy Bárdos Lajos Társaságot. Az ötletet tett követte: 1987-ben megalakult. Első elnöke Pozsgay Imre volt, második Takács Nándor püspök úr, jelenleg a Bárdos életmű feldolgozója, Dr. Hajnal György az elnök. Kempelen Tünde később elindította a Bárdos Lajos Zenei Heteket, évente tartanak nagy hazai és nemzetközi kórus találkozót.

Családi körülményei nem alakultak szerencsésen, inkább nehezítették pályája kibontakozását. Szülei gyermekkorában elváltak, apja új családot alapított, a kapcsolat megszakadt közöttük. Egyetlen szeretett nővérét és annak még jobban szeretett kisfiát korán elvesztette. Édesanyja tartós betegsége, majd ágyban fekvő volta megakadályozta abban, hogy ígéretnak induló szegedi pályáját folytathassa. Budai Mészáros utcai, a vár közelében lévő családi házukat a 2. világháború alatt porrá bombázták. Mindezen nehézségek ellenére szakmai munkáját mindvégig töretlenül végezte, növendékeinek sora szétszóródott az egész országban. Büszke volt rájuk, örült, ha szeretetük jelét adták, emlékeztek rá.

Jó lenne, ha az utókor is kellőképpen méltányolná azt az odaadó ügybuzgalmat, igényességet, szorgalmat, melyet rá hagyott, s mellyel a magyar kultúrát gazdagította. Ugyancsak jó lenne a nyomtatott és kéziratban maradt írásműveivel foglalkozni, melyek remélhetőleg nem váltak mind a lakástűz martalékává...

Végezetül idézzünk nagy költőnk Vörösmarty Mihály örökérvényű soraiból:

*„Nem hal meg,
nőttön nő tiszta fénye,
amint időben, térben távozik.”*

Szőnyi Erzsébet

A név kötelez – kettős évforduló 2017

A címnek üzenete van, nem is akármilyen. Gyakori az a vád, hogy a nagy évfordulók alkalmával minden követ megmozgatunk aztán utána pedig nagy a csönd, a reflektorok kialusznak és a művek ismét a békés homályban várják az újabb előadást. Ezt a kritikát mi sosem vesszük magunkra mert az **Andor Ilona Baráti Társaság** több mint 20 éve az akkori elhatározásukat szem előtt és tiszteletben tartva minden akadályt leküzdve azon munkálkodik, hogy névadók emlékét ne hagyják elveszni, ezért a Kodály Kórus programjait a névadók évfordulóinak jegyében szervezik és nemcsak a címben szereplő gondolat miatt, hanem alapítólevelüknek is egyik fontos üzenete a Kodály és Bartók művek hagyományörző letéteményeseként munkálkodni, az ünnepet a hétköznapok sorából kiemelni.

Az első koncert kora tavasszal **márciusban** a *Magyar Kodály Társaság Soproni* tagságának felkérésére hangzott el a meghitt hangulatú Szent György templomban, mely kettős tiszteletadás volt a névadók előtt. 2017-ben a zenész társadalom Kodály Zoltán születésének 135. évfordulóját ünnepelte megemlékezve halálának 50. évfordulójáról. Számunkra ez nem csak ebben az évben program, hanem mindennapjaink, műsoraink fontos vonala, hiszen a kórus több mint hatvan éve kapta meg az engedélyt a névviselésre Tanár Úrtól! Sok tagunk személyes emléket is őriz a Mestertől. Sajnos alapító karnagyunk és példaképünk Andor Ilona már 1977 óta 40 éve, hogy nincs közöttünk! Andor Ilona a XX. századi magyar zenetanárok és karvezetők kiemelkedő egyénisége volt, munkássága a mai nemzedéknek is örök példaként szolgál. Nem véletlen, hogy Kodály Zoltán is kitüntette barátságával, melyet a neki írt művekkel és a már említett névhasználat engedélyezésével húzott alá 1949-ben.

E sorok írója februárban „Mit üzen Kodály Zoltán a XXI. századnak – az örökség újragondolása a legkisebbek nevelésében” az ovónők részére a Katolikus Pedagógiai Intézetben mutatta be Kodály e témájú gondolatait. A MKT szervezésében pedig **Magyarpolányban** tartott egy összefoglalót a képességfejlesztés lehetőségeiről gyakorlati példákon keresztül az általános iskolában. Áprilisban a Zenetudományi Intézet Kodály konferenciáján tartott előadást Andor Ilona életéről „Egy pedagógus életpályája Kodály tükrében” címmel.

Május hónapban **Kínában** ismertette a kodályi nevelés kórusneveléssel összefüggő témakörét két napos workshop keretében *Pekingben*, két hétvégén pedig bemutató foglalkozásokat tartott ovódásokkal és felső tagozatos gyerekekkel *Sanghajban* és *Shenzhenben*.

Októberben a *soproni* tagság kérésére Andor Ilona munkásságáról mesélt „Nem hal meg az ki milliókra költi dús élte kincsét...” címmel.

E kis kitérő után folytatva a kórus fellépéseit, két alkalommal áprilisban *Vejnemőjnen muzsikál* címmel, **október** 15-én pedig *Köszöntő* címmel tartott csak Kodály művekből hangversenyt a KÖTA szervezésében a *Nemzeti Galéria Kupolájában*.

A produkcióba bevontuk a Vox Hungarica Női Kar énekeseit is akik nagy örömmel társultak, a közös munka eredményeként nagy sikerrel adtuk elő a kevésbé énekelt vagy nagyobb létszámot igénylő műveket. A két karnagy *B. Horváth Andrea* és *Döbrössy János* felváltva vezényelte az „összegyűrt” két nőikart, többek között elhangzott a *Cigánysírató*, az *I. Hegyi éjszaka* Breinich Beáta éteri szólójával és a *III. is, a Vízkereszt*, a *Jelenti magát Jézus*, a *Harangszó* – ebben a Magyar Állami Operaház Gyermekkarának kis énekesei „gingalló”-ztak fényesen, csengő hangzással (karnagy Hajzer Nikolett), a *Vejnemőjnen muzsikál* Bíró Zsófia zongorakíséretével.

A tavaszi soproni hangversenyen a kórus vegyes műsort adott. Az **október** elsejei emlékhangversenyen csak Kodály művek szóltak meg egyben a *zenei világnapról* is megemlékezvén az Óbuda-Hegyvidék Szentháromság *Plébániatemplomban*. A kórus a Folyik a víz kezdetű kétszólamú feldolgozással nyitotta műsorát, melynek mély tartalmú szövegét Devecseri Gábor írta, mert ez volt Andor Ilona legkedvesebb bicciuma. Az acappella világi és egyházi műveket két Kodály dal színesítette Breinich Beáta és Krajnyák Dalma előadásában, minden művet Németh Sándor kísért a tőle megszokott méltó szinten. Kopócsy Judit festőművész erre az alkalomra készített meghívónkhoz egy Kodály képet.

Minden évben sok kórust megmozgató **adventi** hangverseny hallható a *pesterzsébeti Szent Erzsébet Főplébánia templomban* Rózsavölgyi Ildikó szervezésében, itt az alig tízperces műsoridő okán a Magyar misét adtuk elő koncert szerűen Németh Sándor kíséretével, mert úgy gondoltam meg kell mutatni a mű valódi sokszínűségét, az unisono dallam csodálatos pentaton fordulatait, a nem kimódolt ütemváltások leleményét a magyar nyelv zenével aláhúzott mesteri alkalmazását. Idén nem adtunk külön adventi hangversenyt, mert köszönetképpen a próbalehetőségért bekapcsolódtunk a *Fazekas Mihály Általános Iskola* és Gimnázium **karácsonyi műsorába**, ahol a Lukin Eszter vegyeskarral közösen az Adventi éneket szólaltattuk meg Németh Sándor vezényletével. Bárdos Lajos Karácsonyi bölcsődalának előadásába a Kicsinyek kórusa is bekapcsolódott (karnagy Boleszáné Váradi Andrea) így három kórus zárta a műsort – ezt magam vezényeltem, visszaidézve az iskolában eltöltött 33 év sok kedves koncertjének feledhetetlen pillanatát.

Az évre a koronát a **december** 16-i ünnepi *Kodály 135* kórushangverseny tette fel a *Zeneakadémián*, ahol a kórus a 150. genfi szoltárban énekelt, mint összkar – ezt Jobbágy Valér dirigálta és a zárószám a Forr a világ, melyet egyik mesterem Párkai István vezényelt.

Az évvégén nagy öröm ért bennünket, mert az Alapítvány a Közjóért pályázatán anyagi támogatást nyertünk egy 2. CD kiadásához, melyet az MTVA archív anyagából válogathatok és reményeink szerint a Kodály nevét viselő iskolák és kórusok ajándékként kaphatják majd meg valamint azok a kórusvezetők akik a Bartók és Kodály művek megszólaltatásával példát adnak más kollégáknak, kórusoknak. Ezzel a 2. lemezzel teljes lesz a 27 Bartók egyenműkarok és a legismertebb Kodály művek anyaga melyet a '70-es évek elején rögzítettek és un. „zésített” azaz örökre megmaradó anyagként tároltak az Andor Ilona vezényelte felvételekből. Karnagyunk a történelmileg is állandóan változó korban tudott olyan értéket létrehozni amely ma is időtálló. A hazai rádió-, televízió- és lemezfelvételeken kívül az 1965-ben Angliában az EMI-nál készített lemeze a leghíresebb, mely magyar előadóként először kapott Edison díjat, majd Cohen díjat is!

Munkálkodásunkat, mely Andor Ilona nevének megőrzéséért van nem kényszerből tesszük, hanem úgy érezzük, hogy a magyar zenepedagógus-karnagy társadalom olyan személyiségéről van szó, aki akaratlanul is beírta magát a XX. század zenei aranykönyvébe, ezáltal példaként.

B. Horváth Andrea

Kedves Anyuka, Apuka és Karcsika!

Szépen telik itt Tarhoson pár napja az idő...

Hogy is kezdődött?...

Magyar óra volt. Kellemes dallam lopódzott a terembe, hirtelen néma csend lett, s a lelkek szomjasan várták a kintről beszivárgott dallam folytatását...

„Este van Nyúlik az Árny”... Halkan, kellemesen énekelték a zeneteremben a nyári „énektoábbképző” tanfolyam hallgatói... Klári néni indítványára kimerészkedtünk a teremből, és kezdtünk egy kicsit félve beszivárogni a zeneterembe. Pár perc alatt átalakultunk egy hangverseny hallgatóközönségévé... Nagyon szép volt...

E délelőtt óta valami „különös” élet folyik itt. Sürgés-forgás mindenütt. Tanítók, tanítónők jönnek-mennek. Békés-Tarhos most valóban egy „dalos világ” lett.

Sokat gondolok Rád Édesapám. Biztosan szeretnél Te is itt lenni. [...]

Kedves Anyukám. Szinte fáj, hogy milyen sok gondod van néked. Vajon megérdemlem ezt? Nem!

Édesanyám, nem írok hosszú, kedveskedő levelet. Az én szívem lélekben találkozik veled, és együtt érez veled. Ez többet ér mindennél. Nem a levelem oldalainak száma tanúskodik arról, hogy gondolok-e rátok, szeretlek-e benneteket. Nem! Arról majd az életemnek kell tanúskodnia. [...]

Fejezem soraimat, lélekben otthon szárnyalva, legközelebbi levelemig.

Isten áldjon meg Benneteket!

Igyekszem hű és igaz gyermeketek lenni.

Sokszor csókol Benneteket, gyermeketek:

Sanyi

Megható volt, hogy egy tizenhatéves fiú milyen szeretettel tudott szüleihez fordulni, megértő lenni azok nehéz helyzetével. A tehetséges ember korai érettségét mutatja. Önkéntelenül is eszembe juttatta Weöres Sándort, aki hasonló korban volt, amikor a Kodály mű által közismert „Öregek” c. versét írta.

Igazi élmény volt, hogy a levelek felolvasását *Boros Misi* játéka gazdagította. A kottakiadványban megjelent művekből játszott. Nagyszerű ötlet volt a kis darabok előadását egy olyan zongoristára bízni, aki alig fiatalabb, mint a szerző volt a „Szösszenések” születése idején.

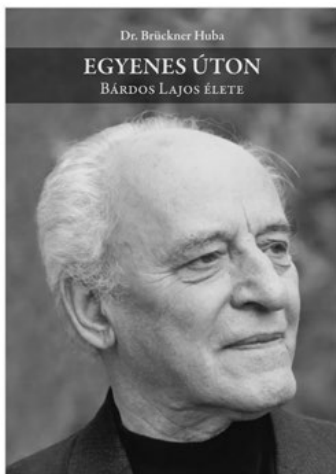
A könyv melléklete egy CD, amelyen Boros Misi előadásában hallható a kottakiadványban is megjelent korai művek.

Nem csupán muzsikusoknak jelenthet érdekes olvasmányt ez a kiadvány. Hiteles korrajz. Mai korunkban, amikor a gyerek-szülő kapcsolat annyi kívánnivalót hagy maga után, igazi példamutató magatartás. Nem véletlen, hogy az érzékeny lelkű apa, Szokolay Bálint megőrizte ezeket a leveleket, és Sándor fia, mint gyermekkori emlékét, megtartotta azokat.

Mindenkinek élményt adó olvasmányként szíves figyelmébe ajánlom.

Somorjai Paula

KÖNYVBEMUTATÓ

*Egyenes úton mentem én,
ti kitértetek jobbra, balra.
Ti szavakra figyeltetek,
én csak a dalra, csak a dalra.*

(Babits Mihály: Csak a dalra)

EGYENES ÚTON - Bárdos Lajos Élete című könyv bemutatója a Zenetudományi Intézet Bartók termében volt, 2018. január 25-én.

A nagyszámú közönséget *Pintér Csilla* a Bartók Archivum tudományos munkatársa köszöntötte. Bárdos Lajosra a kiváló zeneszerzőre, kiemelkedő tanár egyéniségre emlékezett, megemlítve a felejthetetlen személyes találko-

zást az első Győri Zenei Nevelési Konferencián.

Tardy László a Mátyás templom karnagya, közvetlen emlékeiről szólt, melyek a nagy előd, példakép, a karnagy Bárdos Lajoshoz kapcsolódnak. Majd ismertette és méltatta a közreadó szerző *dr. Brückner Huba* tevékenységét:

A könyv szerzője, dr. Brückner Huba, villamosmérnök, informatikus, tankönyvíró. Évtizedeken át oktatott a Budapesti Műszaki Egyetemen és az ELTE-n. A PCWorld informatikai folyóirat alapító főszerkesztője. Speciális szakterülete a számítógépek használata az oktatásban. E témában ENSZ ösztöndíjasként az az Egyesült Államokban kutatott és dolgozott. 1992-ben kinevezték a Magyar-Amerikai Oktatási Csereprogram Iroda, a Fulbright Bizottság ügyvezető igazgatójának, ezt a tisztelet 20 éven át töltötte be. Ennek kapcsán olyan zenei programokkal is foglalkozott, mint Kodály zenepedagógiai koncepciójának terjesztése a világban, valamint Dohnányi Ernő élete és hagyatéka.

Fiatal korában Zsámboki Miklóstól tanult csellózni, majd mind kórusénekes a Pesti Ferences templom Liszt Ferenc kórusában folytatta a zenélést. Itt ismerte meg feleségét, Bárdos Lajos legifjabb gyermekét, Ágotát. Az ismeretség házassághoz vezetett. 1973-ban került a nagy Bárdos családba, és ma már ő is nagy családot mondhat magáénak, hiszen 6 gyermekük és 6 unokájuk született.

E családi kapcsolaton keresztül több mint egy évtizeden át szerzett benyomásokat Bárdos Lajos életéről, munkásságáról. A Tanár úr halála után közreműködött a Bárdos Lajos Társaság létrehozásában, mely 30 éve

működik Bárdos szellemiségének folytatójaként. Még erősebben kötődik a Bárdos hagyaték megőrzéséhez, hiszen felesége, Bárdos Ágota nyelvtanár, szótárszerkesztő vállalta a dobozokban lévő anyag feldolgozását. A családi összefogással, valamint állami támogatással létrehozott Bárdos Lajos Múzeum 2000-ben nyílt meg Bárdos eredeti lakásának szomszédságában, a Margit körút 64/b első emeletén. A Múzeumban nemcsak Bárdos tárgyi emlékei, az életét bemutató tablók, Bárdos egykori könyvtára, íróasztala látható, hanem itt található egy igen gazdag archívum is: Bárdos kéziratai, a róla és munkásságáról szóló írások, a vele folytatott levelezések, fényképek, kitüntetések, újságcikkek, kritikák itt kaptak helyet.

A fentiek ismeretében elgondolható, hogy egy átfogó, Bárdos Lajos életét, működését bemutató könyv írására nehezen lehetett volna alkalmasabb személyt találni, mint dr. Brückner Hubát. A 363 oldalas könyv különböző szempontok alapján tárgyalja Bárdos Lajos életét, munkásságát: a család, tanulmányok, tanári tevékenység, karnagyi munka, a zeneszerző, a zenei élet szervezője, kottakiadó vállalt alapítója és irányítója, az OMCE vezetője, a hitét, meggyőződését mindenkor vállaló ember, stb.

Külön értéke a könyvnek a gazdag dokumentáció, a sok hivatkozás, idézet Bárdos írásaiból, a róla szóló cikkekből, tanulmányokból, később lejegyzett riportokból, rádiós beszélgetésekből. A kötet végén található Forrásjegyzék mintegy 40 különböző folyóiratot, hazai és külföldi újságot, számos könyvet, kéziratot sorol fel. A könyvben említett, vagy a jegyzékben feltüntetett személyek száma, akik Bárdos személyével, munkásságával foglalkoztak jóval félszáz fölött van.

Dr. Brückner Huba korábbi munkája során több mint 10 tankönyvet, szakkönyvet, oktatás módszertani segédanyagot írt, szerkesztett. Az ott megszerzett tapasztalatok is segítették a most megjelent könyv elkészítésében, az anyag megszűrésében, válogatásában, elrendezésében, végső formába öntésében. Abban, hogy megmutassa egy kivételesen gazdag élet állomásait, melyek egy Egyenes út mentén helyezkednek el. – Szóljon most már a műről maga a szerző.

Zeneszó színesítette a bemutatót. A Gemma Énekegyüttes Tóth Márton vezetésével, Bárdos: Ave Maris Stella és Audi filia műveit szólaltatta meg. Majd a szerző, Dr. Brückner Huba ismertette könyvét lendületes előadásban, vetített képekkel színesítve. Befejezőként Nagy Márta zongoraművész adta elő Bárdos 1926-ból való – kiadatlan kéziratban lévő – művét: „7 zongoradarab”. Ezt követően hozzászólások, kérdések hangzottak el baráti beszélgetés keretében.

*

Az ELŐSZÓBÓL idézve: „Célunk ennek a páratlanul gazdag és értékes életműnek a bemutatása. Távolról sem törekedhettünk teljességre,

egyrészt, mert olyan sokrétű és széleskörű Bárdos tevékenységének sokasága, másrészt mert azt e könyv terjedelmi korlátai sem engedik. Szeretnénk, ha az olvasó kicsit betekinthesse abba az izgalmas és bonyolult politikai, társadalmi környezetbe amelyben Bárdos élt és alkotott... A XIX. század legvégén született zeneszerző történelmünk talán legösszetettebb időszakának, a XX. századnak volt egyik példamutató egyénisége.” *Bárdos Lajos életének főbb állomásai címen* – a születés dátumától kezdve 1899. október 1-től, 1986. november 18-ban bekövetkezett haláláig – 52 sorban jelzi a könyv szerzője az emelkedő évszámok mellett az adott időszak legfőbb eseményeit. A kötet 5 nagy egységbe foglalja az életút legjelentősebb állomásait és azon belül bontja ki az egyes fejezet címei alatt az időszak eseményeit.

TANULÓÉVEK (12-44.o.) Család, Gyermekkor, ifjúkor. A Cserkészlet meghatározó időszaka 1921-1933-ig. A Zeneakadémiai évek 1925-ig, ekkor érinti *Kodály varázsa*, és a *Népdallal való találkozás*. Ezen időszak egy-egy jellegzetes eseményéről kap tájékoztatást az olvasó. Végül ez a fejezet Bárdos legelső (1921-25 közötti zeneszerzői alkotásait) sorolja fel ezek között szerepel a *Szellő zúg távol* – az egykor a Tábortúznél énekelte, immáron világhírűvé vált kórusműve.

A KITELJESEDÉS ÉVEI (46-166.o.) Ez a leghosszabb, leggazdagabb fejezet. A Zeneakadémia tanára, 1928–1966-ig. A kiemelkedő karmester a Cecília Kórus, a Palestrina Kórus, élén, majd a későbbi fejezetekben színes beszámolók a nagyszerű külföldi hangversenyekről. Részletes adatok találhatóak: 20 év a Mátyás templom élén (1942–1942) címszó alatt. Ugyancsak jelentős 20 évről olvashatunk beszámolót a Magyar Kórus Kiadóvállalat életéből (1930–1950), és ehhez kapcsolódóan az Éneklő Ifjúság mozgalomról. Ez utóbbi fejezetekhez nagyon autentikus háttérrel biztosítottak Bárdos Lajos személyes elbeszélései (mint a szerző mindenütt lábjegyzetben jelzi) Mátyás János: Hány Kórus van az életnek? – Beszélgetések Bárdos Lajossal – 1996-ban megjelent könyvének értékes adatait közzétéve. Bárdos Lajos sokszínű életében meghatározó volt Zeneakadémiai tanársága (1928-1966) diákok körében Ő volt a közkedvelt és tisztelt Tanár Úr! Sok adatot olvashatunk a könyvben erről az időszakról.

NEHÉZ IDŐK (167-244) Ezt az életszakaszt a II. világháború utáni évek jelentették. Bárdos élete során végig fontos feljegyzéseket tett, gyakran napló formájában. Amint bemutatja a szerző Bárdos Mátyás templomi karnagysága idején vezetett *Munkanaplóját*, úgy önálló fejezetet kap az *Ostromnapló*. Majd következnek ennek az időszaknak nehéz eseményei melyeket a szerző a következő fejezet címei alatt mutat be: „A kényszerzünet a tanárképzésben; A Magyar Kórus Kiadó szétrombolása; Támadás a zeneszerző Bárdos ellen.” Sokak által ismeretlen részletek derülnek ki. Ám az életnek nem csak borús oldala volt. Bárdost a „minden iránt érdeklődő embert” az élet nem törte meg. Nagy feladatok vártak rá továbbra is: A Budapesti Kórus alapítása, az Országos Magyar

Cecília Egyesület vezetése. Zeneakadémiai tanárságának egyik csúcspontja: Kodály Zoltán javaslatára meghívják a Zenetudományi tanszakra (1995-1966). Kiemelkedő összefoglaló írás foglalkozik itt a *Karmester és Kórusnevelő Bárdossal* visszatekintve az 1930-as évektől kezdődő jelentős itthoni és külföldi szerepléseire.

Bárdos Lajos életének bemutatása során jelentős helyet foglal el a család, és ez átszövi a könyv egész tartalmát. Elsőként *Család születik* címmel,(55.o.) az 1926-ban kötött házasságot mutatja be egy fotó. Azt követően az egyik fejezetben már a *Folyamatosan bővülő család* (64. o.) híreiről értesül az olvasó. Majd eljutunk a „*Kilenc gyermek apja vagyok*” fejezethez (128.o.) A családi nyaralások Balatonmáriafürdőn is többször felvillannak. Mindezt nagyon kedvessé teszik a sűrűn előforduló fényképek, melyek hitelessé avatják az évek múlását, a család gyarapodását, növekedését. Ez a fejezet a tizenegy gyermekes *Családapa* címmel zárul, ezt illusztrálja egy fénykép 1954-ből, befejezésül egy kirándulás fotója 1962-ben.

A MUNKA ÉS A MEGBECSÜLÉS IDEJE. Nyugdíjazását követően (1966-1986) tevékeny élet jellemezte Bárdos Lajost. Erről tanúskodnak a sűrűn megjelenő könyvek és kiadványok, az egyre újabb művek megjelenése. Bár az első „101 magyar népdal” kötet Kodály Zoltán előszavával 1929-ben jelenik meg, ezt gazdag termés követi az évtizedek során. Erről: *Bárdos Lajos jelentősebb kötetei* címen önálló fejezet nyújt kimutatást. Részletes Műjegyzéket nem tartalmaz a könyv. Ennek a létrehozására hivatkozik a szerző a *Forrásjegyzékben*, megjelölve Mátyás János: Hány színe van az életnek? (1996) c. kötetét, ott jelennek meg először nyomtatásban Bárdos Lajos művei, Összeállította: G. Horváth József; Bárdos Lajos zenei írásai, Összeállította: Póczy Mária. Majd 2009-ben, a Mágus Kiadó gondozásában a Magyar Zeneszerzők sorozatban Ittész Mihály: Bárdos Lajos kötetét tartalmaz részletes Műjegyzéket (kb. 600 cím, de szerepel a megjegyzés: terjedelmi okok miatt sajnos nem lehet teljes.)

Kitüntetések, elismerések hosszú sora keretezte Bárdos Lajos életének ezen szakaszát.

Születésnap hangversenyek szép sorozatával fejezte ki tiszteletét a zenész szakma, hiszen országszerte a kóruszene egyházi és világi birodalmában legismertebb, legközkedveltebb zeneszerző egyénisége volt. A befejező fejezetek sok szép eseményt ismertettek és fotóval illusztrálnak.

BÁRDOS LAJOS VELÜNK MARAD (337-357) fejezet az 1987-ben megalakult Bárdos Társaság tevékenységéről szól, iskolák, kórusok névfelvétele, előadások, hangversenyek rendezése jelzi az örökségápoló tevékenység eleven formáját. Erős szándék, és családi összefogás révén sikerült a II. kerületi Margit körút 64/b házban Bárdos eredeti lakása melletti lakás megvételével a Bárdos Múzeumot és Archívumot kialakítani. A sokáig dobozokban tárolt hagyaték így méltó környezetbe került. *Bárdos Ágota*, a zeneszerző legfiatalabb lánya több éves munkával elren-

dezte az anyagot, Király Eszter, az egyik unoka grafikai segítségével 9 tablón dolgozták fel az életet és munkásságot. 2000-ben nyílt meg a Múzeum, így vált a nagyközönség számára megismerhetővé, kutathatóvá ez a gazdag és színes életmű.

E gazdag tartalmú könyv igazi értéke is a családi összefogás. Már a bevezetőben elmondta a szerző, hogy legfőbb munkatársa, lektora a felesége Bárdos Ágota volt. A legérdekesebb adatok Daróci Bárdos Tamástól származnak, a lexikális adatok tudója Bárdos Judit. Az előzetes gyűjtőmunkában is évek hosszú során át tevékenyen résztvettek a „gyerekek” akik közül sajnos már többen nincsenek közöttünk.

A könyv nagyon gazdag fénykép anyagát, gyönyörű elrendezésben tervezte és készítette az „unoka”: *Király Eszter*.

Köszönet illeti a szerzőt és minden közreműködőt, hogy létrejöhetett ez a kiadvány, mely méltó módon mutatja be Bárdos Lajost a XX. század kimagasló magyar zeneszerzőjét, zenetudós professzorát.

Márkusné Natter-Nád Klára

Mi a magyar? avagy a Concerto Budapest magyar estjéről

A Concerto Budapest, ez a fiatal muzsikusokból álló, ide s tova 111 éves zenekar különlegességeket megszólaltató nagy műsorral lépett a Pesti Vigadó pódiumára 2018. január 26-án, *Medveczky Ádám* vezényletével.

A műsor nyitánya Erkel Ferenc (avagy, Somfai László szavával, az „Erkel-műhely”) 1887-ből való Ünnepi nyitánya volt, amely, jóllehet rádióműsorban elő-előfordul, koncerten ritkán hallható. A *Himnusz* és *Szózat* motívum-töredékeit olyannyira új és eleven összefüggés-rendszerbe építő kompozíció értékéből az a tény, hogy zeneszerzői alkotóműhelyhez köthető, mit sem von el. A nagyformátumú tétel lassú tempójú szakaszai a magyar zenetörténet legszebb, leginkább emelkedett áhítat-zenéi közé tartoznak, míg a gyorsrészek a verbunkos-hagyományból (nem a csárdás, hanem a palotás világából) merítenek; előzőnek telt akkordtömbjeit, utóbbinak virtuóz eleganciáját, és a két karakter váltakozásának szervességét megteremteti igazi előadói kihívás, amelynek, *Medveczky* irányításával, a Concerto Budapest magától értetődő természetességgel felelt meg.

Erkel művészetének magyarsága és nemzetközisége, az európai hagyományba nyúló gyökerei (például amilyenekre Bónis Ferenc a *Himnusz* Haydn–Mozart-fordulatai kapcsán rámutatott) a ma hallgatója számára egészen magától értetődő egységet alkotnak. A Kodály utáni

zene magyarsága és/vagy európaisága, a kortárs nemzeti zeneművészet lehetőségei és korlátai körül olykor-olykor ideológiai viták lángolnak fel, amelyekre a legjobb meg- és feloldás mindig a művészet területéről érkezik. Honnan is érkezhethetne? Ilyennek bizonyult a koncert második műsorszáma:

Dubrovay László 2015-ben, Bartók Béla halálának 70. évfordulójára komponált, háromtételes *Kettősversenye* még az ő életművében is kivételesen meggyőző argumentum a nemzeti és nemzetközi hamis szembeállításával szemben. A hegedűre, csellóra és nagyzenekarra íródott mű több utalást tartalmaz Bartók egyes alkotásaira (*Zene, Concerto*), és olyan utalásokat is, amelyek inspirációs forrásaként nem jelölhető meg egy-egy konkrét Bartók-hely, ilyen például Bartók többek által (Somfai László, Dalos Anna) beazonosított kodályos hangja. Mindezek az utalások vagy már-már idézetek azonban nem rátét jellegűek, hanem (miként Erkel Ünnepi nyitányában) szervesen épülnek be a kompozícióba, vagy inkább megfordítva, Dubrovay azokból kiindulva jut el – zenetörténeti évtizedeket átívelve, ámde minden stílusterés nélkül – a maga legsajátabb hangjához, legmaibb mondanivalójához.

A *Kettősverseny* zenéjének magyarsága természetesen, mindenfajta ideologikus jelleget és plakátszerűséget („látjátok, milyen magyar vagyok?” hivalkodást) nélkülöz, egyszerűen ez a mű zenei anyanyelve. Ugyanakkor mindenfajta keresett modernséget is mellőz, semmiféle öncélú kísérletezés nem kísérti, magától értetődően épülnek be a kompozícióba, szűrődnek le benne mindazon eredmények, eszközök, hanghatás-elemek, amelyeket Dubrovay sok évtizedes alkotói pályája során kimunkált. A mű Bartók-vonatkozásaira visszatérve, strukturálisan alighanem a *Concerto* a legközelebbi rokona, a két szólista és a zenekar egyes hangszercsoportjai – így a szólisztikusan kezelt ütőskar – közötti koncertálás emlékezetes pillanataival ajándékozva meg a hallgatót. Gyönyörű színeket kever ki zenekarával Dubrovay (és Medveczky) – ha ilyesmi ma még leírható vagy érezhető egyáltalán. Kivételes feladatot ró azután a zeneszerző a két szólistára, mind technikailag (hangszer és hangszeres lehetőségeinek legvégső határaiig), mind összjáték tekintetében. Két kivételes előadó, egy kivételes előadó páros szükséges a megszólaltatásához: *Jávorkai Sándor* és *Jávorkai Ádám* – nélkülük, az ő, zeneszerzőt inspiráló előadói egyéniségük, virtuozitásuk, egymásra hangoltságuk nélkül ez a mű aligha születhetett volna meg.

Raadásként szólalt meg *Dubrovay Hegedű-cselló-duója*, az előadók már a *Kettősversenyben* megismert erényeit és a zeneszerző egy másik izgalmas arcát felmutatva – a ráadásszám ténye a koncert-konvencióknak megfelel; ezúttal, először hallván a *Kettősversenyt* (amely az ősbemutató óta most hangzott el először, és hangfelvétele sem publikus) e sorok írója szívesen vitte volna magával a hangverseny szünetére annak a műnek a világát.

Szünet után *Kodály Zoltán* két sötét tónusú dala, 1913-ból való Berzsenyi-, és 1916-ban keletkezett Ady-megzenésítése, a baritonhangra és zenekarra komponált *Két ének* hangzott fel: jól ismert, ám pódiumon alig-alig hallható alkotás, bár örvendetes módon a Kodály-év e mű koncertelőadására is alkalmat szolgáltatott. A mostani koncerten *Cser Krisztián* énekelt a szólamot, a mű elégikus pillanatait és drámai kitöréseit egyaránt meggyőzően; az énekszólám dinamikai és hangterjedelmi tágassága a nagyzenekari kíséretbe belesimulva, de abban nem elveszve, minden erőlködés nélkül, teljes kiegyenlítetttségben jutott érvényre. E Kodály-mű *magyarságának* a (Szabolcsi Bence által sokszor elemzett) lényeges eleme, nemcsak az énekszólamban, hanem a zenekari szövetben is. Erről győzhette meg a hangverseny közönségét az az érzékenységgel, amellyel a Concerto Budapest hangszeresei játszották szólamaikat.

A hangverseny befejezésével ugyancsak ritkán pódiumra kerülő, közel félórás *Liszt*-mű, a Schiller-óda nyomán 1857-ben komponált *Az ideálok* szimfonikus költemény szólalt meg a Concerto Budapest összefogott, meggyőző előadásában. A Liszt-mű előadásának és az egész estének is igazi főszereplője, nem túlzás, hőse, a dirigens, *Medveczky Ádám*, aki mindvégig az ő fizikai erején szemlátomást túllépő aktivitással, energiával tartotta kézben a zenei folyamat egészét, ügyelt a részletekre, és adta meg muzsikuskai számára mindenkor a szabad kibontakozás kereteit. Karmesterként csakúgy, mint sokféle más szerepkörében, követésre érdemes ideálokat követ, szolgálta, szolgálja a magyar kultúrát, gondozza zenei múltunkat és jár elől zenei jelenünkben. Igazi öröklétet építő munkálkodás az övé (Schiller költeményét Rónay György fordításában idézve), jelenléte, a pódiumon és kulturális életünk egészében, a lelkeket az öröklét távlatai felé nyitja meg.

Köteles György

Mindenki énekel

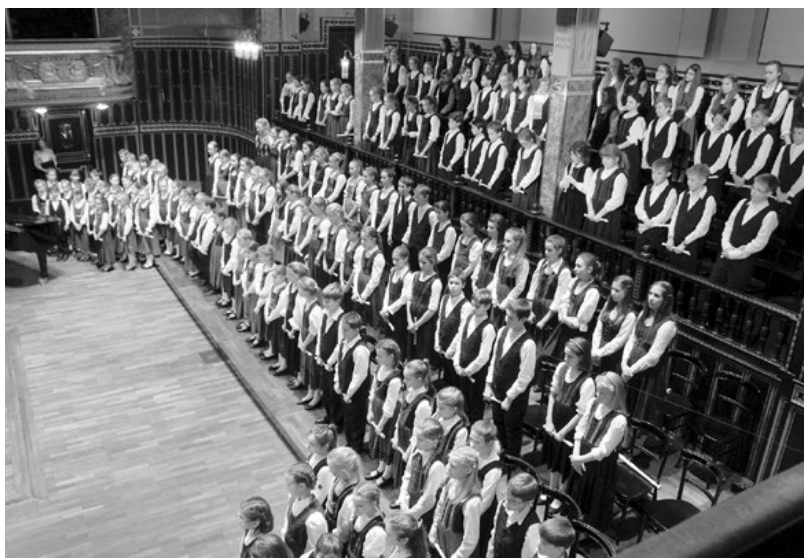
Minden gyerek joga, hogy az iskola kezébe adja azt a kis kulcsot, mellyel, ha ő is akarja, bejut a zene csodakertjébe, s azzal egész élete értékét megsokszorozza. Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelkeket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszervezni az iskola kötelessége.

Kodály Zoltán

A Zeneakadémia Nagytermében 2018. február 20-án tartotta ünnepi hangversenyét a budapesti **Pannonia Sacra Katolikus Általános Iskola**. Lassan 25 éve már annak, hogy Simándy József operaénekes javaslatára és segítségével megvalósult az iskola első Zeneakadémiai hangversenye, ami azóta évente visszatérő hagyománnyá vált. A nagylétszámú iskola

valamennyi tanulója résztvevője a hangversenynek, mert ez az az *iskola ahol mindennap, mindenki énekel.*

Sűrű sorokban, hangulatos szép öltözékben vonultak színpadra az iskola tanulói. Űdítően dominál az ingujjak fehérsége, amit változatossá tesz mindenkinél a pruszlik és a szoknya – piros, kék, zöld, lila – színének tompa változata. Örömteli a látvány amint az orgonaülést és a színpad felét elfoglalja az „iskola énekkara”, (az iskola 185 tanulója). Az arcokon figyelem, izgalom, várakozó érdeklődés, hiszen tudják, hogy felváltva sorra kerülnek, mert van Kicsinyek kórusa, Nagykórus, Kamarakórus, Leánykar, az osztályok furulyaegyüttese, Furulya kamarazenekar.

A nyitányt a Furulya fanfár jelezte, a bevezetőt a műsorvezető *Kozma Katica* Kodály szavaival indította: „*A lelki gazdagodás hatalmas forrásaai erednek a zenéből.*” Majd *Szokolay Sándor* gondolataival folytatta: „*A zene üzenete: elmélyítés, erőadás, vigasztalás, felsőbb erők megértése a teremtett világ csodáinak Isten szerelmet érő csodálata. Az éneklés tudja a szeretet poézisét magasra emelni.*” Majd az iskola mindennapi életét jellemző néhány gondolatával köszöntötte a kedves szülőket és a vendégeket – *Simándy József* unokája – *Kozma Katica* az egykori növendék (testvére ma is odajár). *Az éneklés megnyitja a lelkeket, hidat épít közöttünk lélektől lélekig. Az együttes éneklés közös élményeket nyújt, ezzel közösséget teremt.* Névszerint köszöntötte az Esztergomi Szeminárium spirituálisát: *Dr. Csépanyi Gábor* atyát, az Esztergom-Budapesti Katolikus Iskolai Főhatóság főigazgató helyettesét *Oláh Gábornét*, és

tanügyi igazgatóját Oláh Gábort. Simándy Józsefnét, Szokolay Sándornét és a hangverseny védnökét Sapszon Ferenc Kossuth-díjas karnagyot, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola alapítóját, vezetőjét.

Taps közepette jött be a karnagy *Blazsek Andrea* és ettől kezdve az Ő szemvillanására, finom kézmozdulataira pergett a műsor. Csodálatra méltó, ahogy ez a színes kavalkád változtatta a helyét, amint a műsorvezető bementa a következő műsorszámot, már elrendeződött a következő szereplő csoport.

Az összetett énekegyüttes előadásában hangzott fel elsőként Szokolay Sándor műve: Fohászkodás a nemzet felemelkedéséért, melyet a szerző az iskolának ajánlott. Majd a Kicsinyek Kórusa énekelt, műsorukon elhangzott egy Kánon csokor; Vavrinecz Béla: A béka, a 4-ik osztályos Bede Ágoston zongorakiséretével; Szokolay Sándor: Kergető-Kánon. Az énekeseket Furulya-együttes követte. Őket váltotta a nagykórus Vavrinecz Béla: Széles a Balaton kis szvitjét Megyesi Schwartz Dóra zongorakiséretével adták elő. Daróci Bárdos Tamás: Elvesztettem a kecském c. darabját 40 fős furulya együttes szólaltatta meg tisztán csengő szép előadásban.

A műsor további részében különböző korokból válogatott, művek kerültek előadásra ez ékes bizonyítéka annak, hogy az évközi folyamatos munka során szélesre tárják az ismereteket, hogy a tanulók eligazítást nyerjenek a zeneirodalomban, ugyanakkor a kis terjedelmű előadási darabok kiválasztásával minden korosztálynak a megfelelő nehézségi fokához alkalmazkodó művek kerültek kiválasztásra, amit könnyen, örömteli előadásban szólaltattak meg. Az énekesek műsorán szerepelt: Esterházy Pál: Dormi Jesu; Kocsár Miklós: O, Maria gratiosa; Kodály Zoltán: A 150. genfi zsolttár.

Ezt követően szólhatunk az iskola másik erényéről a „tehetség gondozás” szerepéről.

A furulya oktatásban minden tanuló részt vesz, az osztályok furulyaegyüttese jó alkalmat adnak a kiemelkedő képességek kibontakozására. A furulya hangszer család gazdag választéka jó lehetőség a továbbképzésre, ahogy azt a Furulya Kamarazenekar együttese bizonyította. Jó kapcsolat van a *Pannonia Sacra Általános Iskola* és a *Solti György Zeneiskola* között. A hangszer tanuló, így a zongoratanulók között is kivillan egy-egy korai tehetség akik most a hangverseny során is bemutatkozhattak, Csanády Tádé, Bede Ágoston, Miklósi Vince, Rónaszéki Merse nevét említhetjük meg.

Az előadott művek: Giuseppe De Marzi: Signore Delle Cime – furulyaáttirat; Anonymus: Greenselves – furulya-hárfa (Papp Andrea) előadásában szól; Rameau: Hymne a la Nuit – három (3., 4., 5. osztályos) szólistafiú előadásában; Oskar Böhme: Orosz tánc – Rácz Mihály 7. osztályos trombita szólója (Szakács István zongorakiséretével) E két utóbbi mű szereplői ragyogó előadásukért vastapsot kaptak.

A szünet után a – szülők, tanárok, öregdiákok alkotta – zenekar foglalta el a színpadot. J.S. Bach: f-moll zongoraverseny I. tételét adták elő, *Blazsek Andrea* vezényletével, szólót: Csanády Tádé játszotta.

A színpad rövid átalakítása után a Kamarazenekar és a végzős nyolcadikosok altfurulya együttesének előadásában hangzott fel Bononcini: *Menüettje*. És ezt követte mondhatnánk, a hangverseny csúcspontja. Pergolesi műve a *Stabat Mater* melyből hét részletet adtak elő. Ezekben egykori növendékek Gerencsér Anna és Lantos Villó művészi szóló éneke kápráztatta el a közönséget. Az énekkarban az Öregdiákok kórusa is részt vett, az „*Inflammatu et*” tételét a 30 fős régi diákok énekeltek. A teljes Összkar pompás hangerejével zárult Pergolesi műve.

Ezt követően kérték fel a szülői és tanári kórus tagjait, hogy fáradjanak a színpadra. (Így alakult a teljes együttes 275 főre) A zenei élmények a betetőzését jelentette a befejezésül megszólaló, J.S.Bach: *Zárókorál* a *János Passió*ból.

Dóra Zoltán igazgató úr lépett ezután a mikrofonhoz, szavai az elismerés és köszönet hangjai voltak. Mindenekelőtt az iskola tanulóit dicsérte meg, akik szereplésükkel, magatartásukkal ennek a gyönyörű hangversenynek aktív résztvevői voltak. Az egyéni szereplők egy-egy virágszál kíséretében részesültek a dicséretben, amint a tanárok és a rendezvény segítői is. Névszerint *Megyesi Schwartz Dóra* énektanárnak és *Tornyai Beáta* hangversenymesternek szólt a dicséret, hogy végül óriási taps közepette nagy vörös rózsza csokorral köszöntsék az est főszereplőjét **Blazsek Andrea** tanár-karnagyot aki mint minden műsorszámot, úgy ezt is a gyerekek felé biztató, kedves mosollyal köszönt meg.

A hagyományokhoz híven búcsúként hangzott fel Tóth József: *Boldogasszony anyánk*, meghatóan szép egyesített kórusa.

Mielőtt ezt a cikket befejezném, álljon itt az a beszélgetés, amit szülőkkel, gyerekekkel folytattam: *Hogy is van az, hogy mindenki, minden nap énekel?*

Egymás szavába vágva mesélték. „Reggel $\frac{3}{4}$ 8-ra jövünk az iskolába és akkor felmegyünk az osztályunkba. Lepakolunk, majd párba állunk, mindenki elcsendesedik, mert 7.50-kor megszólal a csöngő, akkor a nagy lányok furulyahangjának kíséretében elindulunk az Aulába. Legelől mindig két első osztályos megy. Ha összegyűltünk énekelünk, felolvassák az aznapi evangéliumot. Megemlítik a nevét, ha van aznap születésnapos közöttünk, vagy történt valami örömteli esemény. Közben ismét énekelünk a nagy lányok vezetésével. Mindig marad néhány szülő is ott velünk. Majd csengőszóra felvonulunk a termeinkbe és elkezdődik a tanítás.”

Így kezdődik mindennap énekszóval a tanítás – a *Pannonia Sacra Általános Iskolában*.

Befejezésül az iskola énektanára, karnagya *Blazsek Andrea* szavait idézem: *Magunkból ajándékozunk valami szépet, nemeset másoknak, hogy gazdagodhassunk valamennyien.*

Márkusné Natter-Nád Klára

Zenés ötletek Országos Zenepedagógiai Konferencia, ELTE Tanító és Óvóképző Kar 2018. január 25.

Immár nyolcadik alkalommal került megrendezésre az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Ének-zenei Tanszékén a zenepedagógiai konferencia. A szervezők „*Zenés ötletek*” címen hirdették meg az országos rendezvényt, melynek előadásai elsősorban kisgyermek nevelőknek, óvoda- és alsó tagozatos pedagógusoknak szólt.

A konferenciát *dr. Márkus Éva* habil. egyetemi docens, megbízott dékánasszony nyitotta meg. A résztvevőket *dr. Döbrössy János* habil. egyetemi docens, az Ének-zenei Tanszék vezetője üdvözölte köszöntő beszédében. Kiemelte, hogy a 15–20 perces előadások – melyeket nagyrészt a Tanszék oktatói tartottak – a zenepedagógia különféle területeire engednek bepillantást. A programot közös éneklések színesítették, melyek nemcsak az előadások között hangzottak el, hanem több előadó is így kívánta bevonni hallgatóit a fél napos rendezvénybe. *Dr. Kismartony Katalin* habil. egyetemi docens, a konferencia moderátora oldott hangulatban vezette le az eseményt.

A bölcsődés korosztály számára szolt Hegedűsné Tóth Zsuzsanna tanáregéd, doktorandusz **Babaszínház** című előadása, melyet Csóka Eszterrel közösen állítottak össze. A legkisebb korosztály számára létrehozott Babaszínház kezdeményezés 1996-ban Norvégiából indult el, melyben főleg hangokra és játékokra épülő foglalkozásokat mutattak be. A nagy sikerre való tekintettel 2003-2006 között megszületett egy nemzetközi kezdeményezés, a *Glitterbird-Art for the Very Young*, az első csecsemőszínházi projekt, melyben a Kolibri Színház is részt vett. Ennek köszönhetően alakult meg 2005-ben a TODA – csoda gyereknyelven – melyet hazánkban is lehetett látni. Hegedűsné Tóth Zsuzsanna megismertette a közönséggel a babaszínház sajátosságait, mely a négy évnél kisebbek legelső színházi élménye. Nagy hangsúlyt kapnak a színészek törekvései, miszerint a kicsik érdeklődését, érzelmi megnyilvánulásait elsősorban mozgással, hangfekvettel és zenével próbálják meg fent tartani. Magyarországon több városban – Békéscsabán, Győrben, Veszprémben, Kecskeméten és Budapesten – tartanak babaszínházakat. Ezek az előadások nemcsak a kicsiknek, hanem az őket kísérő bölcsődei gondozók és szülők számára is élményt jelentenek!

Szintén a bölcsődéseket célozta meg az Élő népzene a bölcsődében zenés bemutató. *Tárnoki Erzsébet* az Óbudai Egyesített Bölcsődék intézményvezetője a Budapest III. kerületében immár ötödik éve működő, az önkormányzat által támogatott népzenei foglalkozások létrejöttéről és működéséről beszélt. A kerület három bölcsődéjében hetente egy alkalommal, 40 perces élő népzenei foglalkozást tartanak. Ennek megvalósulásában Csoóri Julianna kisgyermek nevelő és népzeneész járt élen, aki később a program vezetője lett. A közönség ízelítőt kapott a bölcsődei népzenei foglalkozásokból, melyekben hangsúlyt helyeznek a zene megszerettetésére, a különböző hangszerek megismertetésére, valamint a zenében gyökerező közösségi élmények átélésére. A gyerekek szülők nélkül, a kisgyermek nevelőkkel közösen vesznek részt ezeken a foglalkozásokon. Csoóri Julianna énekét a *Kerek Együttes* muzsikusai hegedűn, brácsán, bőgőn és cimbalmon kísérték, majd a közönséget is bevonták az éneklésbe.

Szabadi Magdolna tanársegéd, doktorandusz a **Zeneterápiás pszichodramáról** tartott előadást. Először a zeneterápia elméleti hátterét és speciális eszközrendszerét ismertette, majd kifejtette a pszichodráma – nem tudatos lélektani tartalmaink, azaz érzéseink, emlékeink, indulataink – játékkal történő megjelenítési formáit. A játszás központi szerepe meghatározó a módszerben, hiszen a *homo ludens* az emberi önkifejezés ősi formáitól kezdve a magyar népi játékokig megjelenik a fejlődésben. Szabadi Magdolna ismertette a módszer felépítését, a célcsoportot, az eszközöket, a munkafázis szakaszait és a különböző technikákat. Előadása végén két technikát, az ambivalenciát és a folyékony szobrot mutatta be egy kollégájával, melyet hangadások kísértek és mozdulatok jelenítettek meg.

Az óvodai zenei neveléshez kapcsolódott *Sapszon Borbála Játék a zenével* című könyvének bemutatása. Az „élménybeszámoló” is értelmezhető írás, melyben a szerző a bölcsődei és óvodai foglalkozásokon bevált ötleteit veszi sorba a Bethlen Gábor Alapítvány által 2013-ban jelent meg. A Kínától az Egyesült Államokig 4000 példányban, magyar nyelven, a külföldi magyarok számára kiadott könyvben a gyakorlatban kipróbált és jól bevált játékos tevékenységek vannak csokorba szedve. A szerző bemutatja hogyan lehet különböző eszközökkel – bábok, ritmushangszerek, játékok, kislabda – színesíteni a gyerekekkel való zenei fejlesztést, és sokféle élethelyzethez kínál ötleteket, játékos feladatokat. A könyvhöz tartozik egy CD, melyen mondókák és dalok szerepelnek, közreműködők a Kodály Zoltán Kórusiskola 2. osztályos tanulói, valamint Ökrös Csaba népi hegedűn.

Kisiskolásokkal tartott bemutató foglalkozást *dr. Szesztay Zsuzsa* adjunktus. **Kurtág: Játékok** címmel az ELTE Gyertyánffy István Általános Gyakorló Iskola harmadik osztályos tanulóival (tanáruk *Mihalovics Csilla* vezető énektanár) mutatott példát arra, hogyan lehet a kortárs zenét közelebb hozni a gyerekekhez. Bizonyára sokan tapasztalták már, hogy a kortárs zenével való ismerkedés, annak könnyebb megértése, valamint

megszerettetése nehéz feladat elé állítja a pedagógusokat. A bemutató foglalkozás a gyerekek nyitottságára, játékoságára, mozgékonyságára és kreativitására épült. Szesztay Zsuzsa a zongorán természetes módon használta a Kurtág által alapelemként használt technikai elemeket. Tenyérrel, könyökkel, alkarral szólaltak meg részletek, melyeket a tanulók mozgással imitáltak, kottaképpel követtek, sőt ők maguk saját kompozícióikat mutatták be. A bemutatón példát láthattak a résztvevők arra is, hogyan kapcsolható össze egy mondóka Bartók és Kurtág egy-egy zongoradarabjával.

Alsó tagozatos gyerekekkel megvalósult különleges kezdeményezésről számolt be *dr. Asztalos Bence* egyetemi adjunktus, aki ***Performance kísérletek egy negyedik osztályban*** című nemzetközi oktatási-művészeti együttműködést ismertetett. Négy ország – Németország, Franciaország, Csehország és Magyarország – részvételével, az Erasmus+KA 2 Stratégiai partnerség szektorközi együttműködés keretein belül megvalósuló projektjébe kapott betekintést a közönség. Az együttműködés célja, hogyan lehet az ének-zene oktatásban a gyerekek kreativitását és vállalkozókedvét fejleszteni? A felmerülő ötletek közül a magyar résztvevők a vonósnegyest, mint „kis zenekart” használták a gyerekekkel való kommunikáció eszközeként. A „Kis karmesterek” program több lehetőséget kínált a vállalkozó szellemű negyedik osztályos tanulók számára. Asztalos Bence több videó bejátszásban mutatta be, hogyan valósult meg a program a muzikusok és a tanulók között.

A kisiskolás korosztályban megvalósítható zenehallgatás és kreatív zenei ötletek köré épült *Bánki Vera* főiskolai docens ***Humor, játékoság, rejtélyek*** című előadása. Az előadó a zene, a képzőművészet és a költészet szoros kötelékére, valamint titkok és fejtörők megválaszolásának játékos megfejtésére irányította a közönség figyelmét. *Chagall: Sárkány* című festményét egészében és részleteiben megvizsgálva különböző zenei és társzművészeti impulzusok villantak fel. A résztvevők megtapasztalhatták, hogy különféle asszociációs játékokkal hogyan lehet az egészből a

részletek felé közelítve játékosan zenélni és énekelni. Bánki Vera előadását videó bejátszások és zenei felvételek gazdagították.

Dr. Kismartony Katalin az előző előadáshoz kapcsolódva **Dohnányi Ernő és Sály László a Zene-játék** c. könyvekben bemutatja a kisiskolások ötletes zenehallgatását célozta meg. A Bánki Vera és Kismartony Katalin által írt *Zene-játék* c. könyv (megjelenési évek: 1999, 2001, 2005) alsó tagozatos gyerekek számára készült, melyben a hagyományos énekórák típus feladatait egészítették ki a „nem zene világából” való ötletekkel. Az előadás alatt a könyvben zenehallgatási anyagként feldolgozott Dohnányi részletek – Ünnepi nyitány, Változatok egy gyermekdalra Op. 25 – csendültek fel. Ezekben a művekben olyan dal részletek vannak játékosan elbújtatva, melyeket a kisiskolások is szívesen énekelnek, így jól használhatóak zenehallgatáshoz. Kismartony Katalin a könyv megjelenését megelőzően a *Muse program* kísérleti szakaszában együtt dolgozott Sály László zeneszerzővel. A gyerekekkel való közös munka eredményeit is magában foglalja Sály: *Kreatív zenei gyakorlatok* c. könyve. A közönség az előadás végén a húsz évvel ezelőtti, stúdióban készült videó felvételekből láthatott néhány izgalmas, nemcsak zenészek számára használható kreatív zenei játékot.

Dr. Döbrössy János tanszékvezető **Elfeledett példaképek: Deák-Bárdos György** címmel a méltatlanul háttérbe került zenész zenepedagógiai munkásságát ismertette. Deák-Bárdos György (1905–1991) a múlt század termékeny, a zenei élet széles palettáján tevékenykedő muzsikusa volt, aki magát elsősorban zeneszerzőnek és karnagynak tartotta, de orgonistaként, egyház zenészként, zenepedagógusként és szakíróként is maradandót alkotott. Döbrössy János érdekes dokumentumokat osztott meg a közönséggel Deák-Bárdos György életéről.

A konferencia művészi élményét hagyományosan *Dr. Dombi Józsefné* (zongora) és *dr. Varjasi Gyula* (ének) adták. Előadásukban **Ránki György-Weöres Sándor: Haragosi** dalciklusa hangzott el. Dombi Józsefnétől megtudhattuk, hogy a dalok csak kéziratban maradtak fent, melyet Ránki Katalin, a zeneszerző lánya juttatott el az előadók számára. A mű bemutatója 2017. október 30-án, a zeneszerző születésének 110. évfordulóján volt, a dalok címe: Állathangok, Haragosi, Aranyágon ül a sármány. A különleges zenei élményt Varjasi Gyula szuggesztív, a különböző állathangokat ötletesen utánozó előadása és Dombi Józsefné színes, virtuóz zongorajátéka teremtették meg.

A szervezők köszönik a szép számban megjelent hallgatóságnak a részvételt és bíznak abban, hogy a zenepedagógiai konferencia jövőre újra megrendezésre kerülhet. Kérjük, hogy kövessék figyelemmel az ELTE TÖK Ének-zenei Tanszék honlapját. <http://old.tok.elte.hu/enek/index.html>

Dr. Szesztay Zsuzsa

KODÁLY NYOMÁBAN
Hangversenysorozat 2017 április 17.
Kodály Zoltán: KIS EMBEREK DALAI
KOMÁROM 8 óvodájában került előadásra

1. Béke u.; 2. Eötvös u. Bóbita óvoda; 3. Ferences barátok u.; 4. Handlova u.; 5. Kacz 33 u. Szászorszép óvoda; 6. Kacz 39. u.; 7. Marianum Egyházi Iskola Központ; 8. Víz u. Tulipán óvoda.

A dalokat betanította: Fülöp Anikó; Hradil Erzsébet, Berta Mónika, Trenčík Katalin; Pinke Elvira, Sipula Katalin; Maráz Mónika, Valent Katalin; Mgr. Czibor Katalin, Mgr. Morvay Gabriella; Majer Tímea; Balla Veronika, Lestár Erika; Michač Szilvia, Vörös Bathó Éva.

Minden óvoda kicsinyei öt dalt énekeltek

- 1. Weöres Sándor:** *Mégy a kocsi, fut a kocsi; Weöres Sándor:* *Fut szalad a pejko; Gazdag Erzs:* *Bidrös-bodros bárány; Weöres Sándor:* *Egérke, fehérke, beszalad a vetésbe; Károlyi Amy:* *Kinek van jókedve.*
- 2. Gazdag Erzs:** *Itt a farsang, áll a bál; Weöres Sándor:* *Csizmám kopogó, táncom dobogó; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Nád alól és köd alól; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Fűzzünk lombot szép füzérbe; Weöres Sándor, Csukás István:* *Mackó brummog irgum-burgum.*
- 3. Weöres Sándor:** *Fut szalad a pejko; Weöres Sándor:* *Csizmám kopogó, táncom dobogó; Weöres Sándor:* *Árok szélén búzaszál nőtt; Gazdag Erzs:* *Jaj, de árva ez az erdő!; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Jön a tavasz, megy a tél.*
- 4. Weöres Sándor:** *Mégy a kocsi, fut a kocsi; Csukás István:* *Dirmög-dörmög a mord medve; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Nád alól és köd alól.*
- 5. Weöres Sándor, Károly Amy:** *Fűzzünk lombot szép füzérbe; Weöres Sándor:* *Mégy a kocsi, fut a kocsi; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Nád alól és köd alól; Csukás István, Weöres Sándor:* *Falu végén van egy mély kút; Weöres Sándor, Csukás István:* *Mackó brummog: irgum-burgum.*
- 6. Csukás István:** *Dirmög-dörmög a mord medve; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Nád alól és köd alól; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Jön a tavasz, megy a tél; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Fűzzünk lombot szép füzérbe.*
- 7. Weöres Sándor:** *Mégy a kocsi, fut a kocsi; Weöres Sándor:* *Kurrog, durrog a vén pulyka; Károly Amy:* *Tarka kutya sétatéren sétál; Weöres Sándor:* *Árok szélén búzaszál nőtt; Károly Amy:* *Kinek van jó kedve.*
- 8. Weöres Sándor, Károly Amy:** *Szól a nóta halkán; Weöres Sándor:* *Zsong bong a határ; Weöres Sándor, Károly Amy:* *Nád alól és köd alól; Károly Amy:* *Kinek van jókedve; Weöres Sándor:* *Járjunk táncot.*

Concordia Chorus Polgári Társulás, Komárom

KODÁLY NYOMÁBAN
Hangversenysorozat 2017

Kodály Zoltán:
KIS EMBEREK DALAI (1961)

**Versek: Csukás István, Gazdag Erzsi,
Károly Amy, Weöres Sándor**

Fővédnök: Kodály Zoltánné Péczely Sarolta

1882 – 1967

2017. április 28.

16.00

Duna Menti Múzeum, Komárom

„Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjék a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: Kilenc hónappal születése előtt. Első percben tréfára vették, de később igazat adtak. Az anya nemcsak testét adja gyermekének, lelkét is a magáéból építi fel. Ma még tovább mennék: nem is a gyermek: az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik a gyermek zenei nevelése.

... az első benyomások a legmaradandóbbak, már amit hat éves koráig hall a gyermek, sem irtható ki belőle később.

Keresve, hol kell és lehet tenni valamit, mind kisebbekhez jutottam, végre elérkeztem az óvodáig... Minél felnőttebb valaki, annál nehezebb rajta segíteni. ... Milyen más lehet ez még, ha legkisebb koruktól benne nőnek fel. Ha a gyermek fogékonysága és daloló kedve nem hever évekig parlagon. Ha védőoltást kap a mindenfelől rátóduló zenei selejt mikróbái ellen. Ha nem mint egy idegen nyelvet kell tanulnia zenei anyanyelvét, hanem benne él zsenge korától fogva.

Nem lehet egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az öröme azonban tanítani kell az emberiséget, mert magától nem jut el odáig.

... Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni tehát nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.”

(Kodály Zoltán: Gyermeknap beszéd, 1951)